

PROSPECT

Uitgave van ENECO
maart 2006
jaargang 12
nummer 1

1

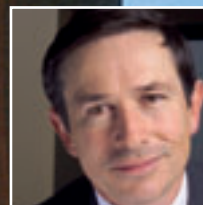
*Energie is
blinde vlek in
buitenlands beleid*

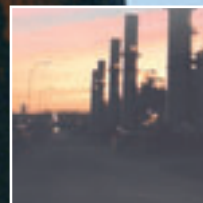
Peter Boorsma
(hoogleraar
Openbare
Financiën):
'Privatisering
levert niets op'

**Energie in
buitenlands
beleid:**
'Uiteindelijk
kiezen landen
voor zichzelf'

**Geert
Glimmerveen**
(ENECO) over
masterplan
energiemarkt

ENECO
investeert in
stroom-
productie

ENECO
energie

Convenant aanpak hennep telers getekend

De gemeente Rotterdam en ENECO NetBeheer hebben medio december een convenant ondertekend voor de bestuursrechtelijke aanpak van hennepkwekerijen. De aanpak bestaat uit een intensieve samenwerking tussen de gemeentediensten, politie en ENECO NetBeheer. Bij een ontmanteling zijn altijd medewerkers van het fraudeteam van ENECO betrokken. Zij nemen technische maatregelen en stellen een rapport op over de (on)veiligheid en energiediefstal.

In het voorjaar werd de nieuwe aanpak van hennep teelt in de wijk Charlois voor het eerst toegepast. Wijkbewoners kunnen zelf melding maken van een verdachte locatie. De resultaten zijn positief. Bij ieder pand waar een hennepkwekerij is ontmanteld, wordt een bord voor het raam geplaatst. Het is voor de buurt dan duidelijk wat er in het pand gebeurd is. ■

Een woord van dank

25 januari 2006 is voor mij een onvergetelijke dag geworden. Na ruim 7 jaar lid te zijn geweest van de Raad van Bestuur van ENECO, heb ik op die dag afscheid genomen als lid van de Raad van Bestuur. De bijdragen van de sprekers, Paul Bulteel (Eurelectric), Gertjan Lankhorst (ministerie van Economische Zaken), Ton Spoor (VEMW), Wim van Velzen (ex-Europarlementariër) en Jan Korff (EnergieNed) heb ik zeer gewaardeerd. Het Lagerhuisdebat, waar vele gasten actief aan deelgenomen hebben, was een plezierige manier om scherp met elkaar te kunnen discussiëren over datgene wat ons bindt, de energievoorziening in Nederland en in Europa.

Ik dank iedereen voor de aanwezigheid, inbreng en attenties. In het bijzonder wil ik ENECO bedanken voor de perfecte organisatie van deze middag, het speciale nummer van Prospect gewijd aan het afscheid, en Ronald Blom voor zijn aardige woorden. Het cadeau van ENECO, een cheque voor een Mariabeeld, heeft geresulteerd in noeste arbeid van een Italiaanse houtsnijder. Op 19 maart zal bisschop Van Luijn het beeld (zie foto) in de nieuwe Mariakapel van de kerk in Hoek van Holland inwijden. Mijn dank aan u allen voor een mooie dag en een prettige samenwerking. ■

Hans ten Berge

ENECO bouwt windpark in Delfzijl

ENECO Energie bouwt in Delfzijl een windmolenpark van 14 MW. Het park bestaat uit zeven turbines van 80 meter hoog met elk een vermogen van 2 MW. In het voorjaar zal het windpark in bedrijf gaan. Het park is onderdeel van een groter geheel, waarin ook andere partijen windmolens voor hun rekening nemen. ■

Overzicht windprojecten ENECO

De Kroeten	0,85 MW
Waalwijk	7,5 MW
Scheveningen	0,75 MW
Hartel III	15 MW
Slufter	12 MW
Slagdobbelsteen	7,5 MW
Van Pallandt (april 2006)	14 MW
Herkingen	8,25 MW
Zephyros	2 MW
Delfzijl (juni 2006)	14 MW

ENECO NetBeheer renoveert gasleidingen

ENECO NetBeheer gaat dit jaar 9.000 lagedruk gasaansluitingen vervangen, waarmee gas wordt toegevoerd naar woningen en bedrijven. Het gaat om gasleidingen in de Rotterdamse deelgemeenten Charlois en Pernis en in Rhoon.

Met deze renovatie is in totaal een investering van 15 miljoen euro gemoeid. ENECO NetBeheer is vorig jaar in Charlois al begonnen met de renovatie. In de genoemde gebieden, waar gasleidingen aan vervanging toe zijn, zullen kunststof aansluitingen worden gelegd.

ENECO NetBeheer houdt er rekening mee dat de komende vijf jaar zo'n 45.000 gasaansluitingen in de regio Rotterdam-Zuid en omstreken zullen worden vervangen.

Parallel aan deze vervanging voert ENECO NetBeheer het project Flexas uit. Dit voorziet in de periode 2005-2009 in de renovatie van 75.000 flexibele gasaansluitingen in de provincies Zuid-Holland en Utrecht. Het Flexas-project is het antwoord van ENECO NetBeheer op lokale grondverzakking, waardoor gasaansluitingen in de verdrukking kunnen komen. ■

COLOFON

Prospect is een periodieke uitgave van ENECO. Adreswijzigingen kunnen naar onderstaand adres worden gestuurd. Alleen schriftelijke of per e-mail gerichte verzoeken voor een abonnement worden behandeld.

Uitgever en hoofdredactie
 ENECO Public Affairs & Corporate Communications
 World Port Center
 Postbus 9150
 3007 AD Rotterdam
 Telefoon 010 457 6982
 Fax 010 457 7784
 E-mail c.a.deruijter@eneco.nl

Bladmanagement en eindredactie
 PACT Public Affairs bv
 Den Haag

Bijdragen
 Merijn van Grieken
 Noud Köper
 Jolanda van Mannekes
 Jos van Venrooij
 Sander Schilders

Fotografie
 Eric Bakker
 Ben Balster
 Caro Bonink
 Sicco van Grieken
 Ruben Timman

Vormgeving en productie
 Thieme MediaCenter,
 Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden overgenomen zonder toestemming van de uitgever.

ISSN1573-546X

COVER

Energie is blinde vlek in buitenlands beleid

INHOUD

Stijgende energieprijzen	4
Interview Peter Boorsma (hoogleraar Openbare Financiën)	6
Opgetekend	9 + 21
De Klant: Theo Pouw Groep	10
Beschouwing over splitsingsdebat	12
Tweede Kamerleden over rol energie binnen het buitenlandbeleid	14
Reportage nasleep 'Spuiters' bij de Koopgoot	18
De Stakeholder: WENb	22
Geert Glimmerveen (ENECO) over marktmodel	24
ENECO in de markt	27
Mijn Energie: Bas de Bruin (EEP)	30

PROSPECT

Stijgende belastingen zorgen voor onbetaalbare elektriciteitsrekeningen

De elektriciteitsprijzen voor consumenten in de EU zijn gedaald sinds de liberalisering van de Europese elektriciteitsmarkt. Nederland is een negatieve uitzondering, zo maakte kort geleden het EU-bureau voor de statistiek, EUROSTAT, bekend. De stijging in Nederland komt door de in de loop van de tijd steeds hoger wordende energiebelastingen en de groeiende kosten van brandstoffen als gas. Dat blijkt uit onderzoek van KEMA, een onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van de elektrische energievoorziening, in opdracht van de Europese organisatie van elektriciteitsbedrijven EURELECTRIC.

Eén van de hoofddoelen van de liberalisering van de Europese elektriciteitsmarkt, die in 1996 begon,

is het verlagen van de prijzen voor de afnemers. Zonder dat dit ten koste gaat van de leverings- en voorzieningszekerheid. Ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de liberalisering van de Europese elektriciteitsmarkt, vroeg EURELECTRIC aan KEMA om een overzicht van de behaalde resultaten van 1995 tot 2004.

Stijgende lijn

KEMA komt op basis van openbare gegevens, statistieken van EUROSTAT en informatie van toezichthouders tot de conclusie dat een gemiddeld Europees huishouden (afname 3.500 kWh) in 2004 net zoveel betaalde voor elektriciteit als in 1995. Als je rekening houdt met de inflatie, komt dit neer op een afname van de prijs met 15 procent.

Wanneer het onderzoek zich echter specifiek op ons land richt, zien de cijfers er plotseling heel anders uit. Een Nederlands huishouden moest in 2004 nominaal 86,5 procent méér betalen dan in 1995. Rekening houdend met de inflatie is dat nog steeds een stijging

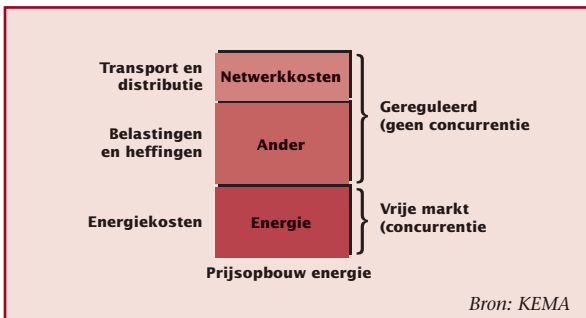
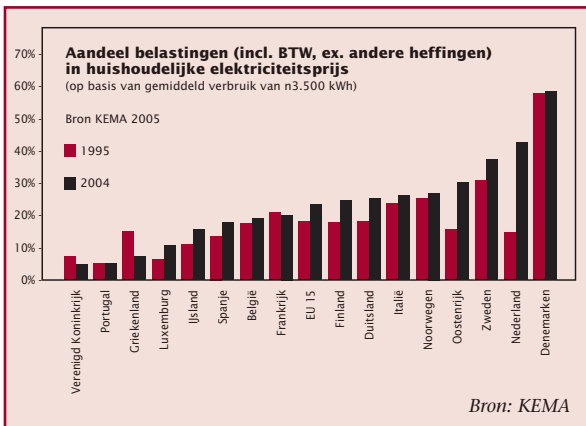
van de elektriciteitsprijs in deze periode van 50 procent. In andere kleine tot middelgrote landen, zoals Denemarken, Luxemburg, Ierland en Finland, is ook een stijgende lijn zichtbaar, maar niet in de mate van Nederland.

'Verstopt'

Omdat KEMA in het rapport, getiteld Review of European Electricity Prices, de elektriciteitsprijzen splitst in 'gebruik netwerk', 'belastingen en overheidsheffingen' en 'overige kosten', kan het onderzoeksbureau achterhalen waar deze prijsstijgingen in Nederland vandaan komen. Het blijkt dat deze zijn toe te schrijven aan steeds hogere belastingen en gestegen kosten van brandstof op de wereldmarkt voor de opwekking van elektriciteit zoals gas.

De belastingen maken in Nederland een groot deel uit van de totaalprijs. Tussen 1995 en 2004 is dat aandeel ongeveer verdrievoudigd (KEMA spreekt van een 'dramatische toename'). Alleen in Denemarken zijn de belastingen hoger, maar daar zijn ze sinds 1995 nauwelijks gestegen. Opvallend is verder dat de top drie landen met hoogste belastingen zijn terug te vinden in de top vier van landen met de hoogste elektriciteitsprijsstijgingen. Volgens KEMA is het opwaartse effect van de belastingen op de elektriciteitsprijs misschien nog groter: omdat niet alle belastingen en

De belastingen maken in Nederland een groot deel uit van de totaalprijs

ENECO Energie verhoogt marge niet

De divisies Business to Business en Retail van ENECO hebben de klanten gedetailleerde informatie gestuurd over de opbouw van energietarieven, de herkomst van de stroom en andere formele zaken. Dat is wettelijk verplicht. Maar ENECO gaat een stap verder: er wordt ook uitgebreid uitgelegd waarom de tarieven voor 2006 moesten worden verhoogd én er worden besparingstips gegeven.

ENECO Energie probeert de klanten goed in te lichten waarom de prijzen omhoog gaan. De belangrijkste reden daarvoor is dat de brandstof duurder wordt: gas en de veelal gasgestookte energiecentrales zijn gekoppeld aan de almaar stijgende olieprijs. ENECO kan dus niet anders en probeert dat duidelijk te maken. En tracht ook de portemonnee van de klant zoveel mogelijk te sparen: de absolute marge wordt niet verhoogd.

Met het meesturen van besparingstips, de stroometikettering en zelfs een kortingsbon, probeert ENECO Energie de droge gegevens van de verplichte informatie over de energietarieven zo toegankelijk en open mogelijk te maken.

heffingen direct op de consument worden verhaald, is het zeer goed mogelijk dat deze indirect 'verstopt' zitten in de net- en productiekosten. En dus een nog groter aandeel hebben op de totale elektriciteitsprijs dan direct aanwijsbaar.

Aardgasprijs

Een andere mogelijke factor die de elektriciteitsprijzen in Nederland volgens KEMA heeft doen stijgen, is de steeds hogere prijs van de brandstoffen. De Nederlandse elektriciteitsproductie is voor het grootste deel afhankelijk van aardgas. In een aantal landen (niet in Nederland) heeft KEMA de ontwikkeling van de aardgasprijs gemeten. Deze is tussen de 25 en 50 procent hoger geworden in de periode 1995-2004. Ondanks het feit dat Nederland zelf producent van aardgas is, liggen de prijzen in Nederland niet lager in verband met de koppeling aan de olieprijs.

Naast de elektriciteitsprijzen voor consumenten, heeft KEMA ook gekeken naar de kosten voor het energieverbruik van ondernemingen. Daarover waren in Nederland echter onvoldoende gegevens bekend, zodat

de Nederlandse situatie niet is meegenomen in de vergelijkingen. Het algemene beeld in een groot aantal andere Europese lidstaten laat zien dat zowel de werkelijke als zelfs de nominale prijzen tot 1999-2001 sterk daalden, waarna ze weer stegen tot het nominale prijsniveau in 2004 weer bijna gelijk was als in 1995. In werkelijke termen waren de prijzen in 2004 nog steeds 15 procent lager dan in 1995. De industriële klanten hebben over het algemeen veel minder belastingdruk op de energie-uitgaven.

Wel komt Nederland naar voren in de groothandelsprijzen van elektriciteit. Daar komt Nederland tussen 2002 en 2004, in een vergelijking tussen negen landen, als land met de op één na laagste prijsstijging uit. Na Spanje, en voor het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland.

Dat insinueert overigens wel weer dat de hoge prijzen in Nederland voornamelijk worden veroorzaakt door de belastingdruk (die nog niet in de groothandelsprijzen zijn opgenomen) en niet door de hoge prijzen van de grondstoffen. ■

Peter Boorsma, hoogleraar Openbare Financiën en oud-senator CDA:

‘Aandeel energiebedrijf is een prachtige belegging voor gemeenten en provincies’

Een financiële strop dreigt voor gemeenten en provincies bij splitsing en gedeeltelijke privatisering van de energiebedrijven. Het aandeel in een geïntegreerd energiebedrijf is namelijk een uitstekende belegging. Dat zegt Peter Boorsma, oud-senator van het CDA en hoogleraar Openbare Financiën aan de Universiteit Twente. “Eigenlijk is het belachelijk dat het Rijk, dat destijds geen cent heeft geïnvesteerd in de nutsbedrijven, nu de provincies en de gemeenten gaat vertellen of ze hun aandelen wel of niet mogen verkopen. Dat is *detournement de pouvoir*.”

‘Boorsma: “Ik draai sinds 1974 mee in de openbare financiën, eerst bij het ministerie van Financiën, daarna bij de Universiteit Twente. En het is mij in die tijd duidelijk geworden dat men vooral bij de Rijksoverheid het verschil niet kan maken tussen kapitaaltransacties en lopende transacties. Op de Rijksbegroting worden investeringen gewoon opgeteld bij subsidies. Op gemeentelijk en provinciaal niveau hanteert men dit verschil wel, maar ik vraag me af of alle gemeenteraadsleden en leden van de Provinciale Staten voldoende kennis in huis hebben om te begrijpen dat ze, als de aandelen in het nutsbedrijven eenmalig worden verzilverd, dit geld maar één keer kunnen uitgeven. Het geld danst in de zakken, ze willen er heel graag mooie projecten mee uitvoeren. Ze bouwen

er een nieuw stadhuis van, of een zwembad, of leggen een natuurgebied aan, maar ze vergeten dat ze daarmee verplichtingen aangaan in de exploitatiesfeer die jaarlijks terugkomen. Terwijl ze de jaarlijkse inkomstenstroom uit dat aandelenpakket van het nutsbedrijf kwijt zijn.”

Maar ze kunnen nu toch flink verdienen aan de verkoop van hun aandelenpakket?

“Ze worden door de verkoop van hun aandelen in een energiebedrijf niet rijker dan ze zijn. Ze hebben hooguit een gevoel dat ze rijker worden, omdat de aandelen op de balans staan tegen de historische uitgaafprijs, en het energiebedrijf is inmiddels fors meer waard is geworden. Maar de werkelijke waarde neemt niet toe of af bij verkoop. Het enige wat er gebeurt, is een verandering in de balansgegevens. Stel, ik heb een Rembrandt aan de muur hangen die 20 miljoen euro waard is, en ik verkoop hem. Dan heb ik 20 miljoen euro in mijn portemonnee maar geen Rembrandt meer. In feite ben ik dus niets rijker geworden.”

“Bovendien lopen gemeenten en provincies die ineens een smak geld in kas hebben het risico dat ze worden gekort op hun uitkering van het Rijk. Het ministerie van Financiën is slim genoeg om daarvoor een rechtvaardiging te bedenken. Het kan zich bijvoorbeeld beroepen op de ongelijkheid tussen provincies en gemeenten. Want er zijn bijvoorbeeld ook provincies die van oudsher geen aandelen hebben in een nutsbedrijf en dus niet kunnen incasseren. Terwijl gemeenten en provincies die wel aandelen hebben, die destijds misschien konden financieren met geld uit het Gemeente- of Provinciefonds. Financiën en Binnenlandse Zaken kunnen dan roepen dat die ongelijkheid moet worden rechtgetrokken, want de formele doelstelling is een gelijkwaardige voorzieningen-capaciteit. Ze zouden kunnen stellen dat die gelijkwaardigheid wordt doorkruist door dat grote verschil in cashpositie dat kan gaan ontstaan. Dat kan leiden tot een negatieve verdeelmaatstaf.”

Zijn er geen principiële argumenten te bedenken om energiebedrijven te privatiseren? Ze opereren in een vrije markt, moeten gemeenten en provincies daar wel een rol in houden?

“Uit onderzoek blijkt dat publieke nutsbedrijven een grotere neiging hebben om de winst terug te stoppen in het eigen bedrijf. Ze hebben minder druk om de winst uit te keren

‘Nutsbedrijven hebben een grotere neiging om de winst terug te stoppen in het eigen bedrijf’

aan de aandeelhouders, want de gemeenten en provincies vinden het wel best zolang de winstuitkering maar stabiel en netjes is. Dus die managers stoppen het geld liever in de infrastructuur, of andere kapitaal-goederen, want dan blijft het bedrijf lekker groot en hebben ze meer macht. Je zou zeggen dat dit een argument is om snel te privatiseren, want daarmee haal je harde, professionele, kritische aandeelhouders binnen. Dan komen de bedrijven in handen van de grote Amerikaanse beleggingsmaatschappijen, of van Duitse, Franse of Engelse concurrenten. Maar de vraag is of je dat wel wilt. Het is natuurlijk een publieke nutsvoorziening, daarmee vaar je misschien liever een wat veiliger koers."

Mogen gemeenten en provincies wel een belang houden in zo'n concurrerende marktomgeving? Lopen ze daarmee niet teveel risico?

"Waar moeten ze hun geld dan in beleggen? Staatsobligaties, of obligaties van de Bank Nederlandse Gemeenten of de Rabobank? Die zijn natuurlijk wel goed, maar leveren ze net zo veel rendement op als het dividend uit aandelen in een nutsbedrijf. Het is een prachtige belegging, die de gemeenten en provincies beter kunnen vasthouden. En bovendien, hoe groot is het risico als een gemeente een aandeel Essent heeft? Ik woon vlakbij Haaksbergen, de bewoners in dat dorp vinden dat ze ook risico lopen door het huidige Essent, want afgelopen winter was de stroom ineens weg. Ik geef toe, dat een aandeel in een energiebedrijf dat concurrerend moet zijn inderdaad risicovol is. Maar het leven zit vol risico's."

*Peter Boorsma, hoogleraar Openbare Financiën:
"Als markteconoom ben ik gevoelig voor het argument dat een volstrekt onafhankelijke infrastructuur goed is voor de marktwerking. Maar ik heb tot nog toe weinig bewijs gezien dat splitsing daadwerkelijk de marktwerking ten goede komt."*

Is het een oplossing om de netbedrijven af te splitsen van het commerciële gedeelte?

"Als markteconoom ben ik gevoelig voor het argument dat een volstrekt onafhankelijke infrastructuur goed is voor de marktwerking. Maar ik heb tot nog toe weinig bewijs gezien dat

'Er is op het vlak van privatiseringen een hoop gekkigheid gebeurd'

splitsing daadwerkelijk de marktwerking ten goede komt. Het ministerie van Economische Zaken

probeert de aandeelhouders vooral te paaien met het argument dat ze de aandelen in hun energiebedrijf mogen verkopen. Eigenlijk is het belachelijk dat het Rijk, dat destijds geen cent heeft geïnvesteerd in de nutsbedrijven, nu de provincies en de gemeenten gaat vertellen of ze hun aandelen wel of niet mogen verkopen. Dat is *detournement de pouvoir*. Zeker als de intrinsieke waarde van het bedrijf door splitsing omlaag gaat. Ik heb er geen studie naar gedaan, maar het gezonde verstand zegt mij dat een geïntegreerd nutsbedrijf meer waard is dan de som van de aandelen van het gesplitste bedrijf. Zeker als je de aandelen van het netbedrijf niet mag verkopen.”

“Ik vind dat we in Nederland soms een beetje doorschieten met privatisering. We nemen een voorbeeld aan Engeland, maar daar

was een heel andere beweging gaande omdat daar veel meer logge, genationaliseerde nutsbedrijven waren. We hebben in Nederland een paar succesvolle privatiseringen gehad, maar ook een aantal dramatische. Er is een hoop gekkigheid gebeurd. Neem de NS, die weliswaar niet zijn geprivatiseerd maar wel verzelfstandigd en gesplitst. Dat heeft een hoop problemen gegeven en daar zou minister Brinkhorst eens goed naar moeten kijken alvorens hij doorgaat met splitsing van energiebedrijven.”

Wat moet er volgens u gebeuren met de energiebedrijven?

“Er zijn nog genoeg andere, minder drastische mogelijkheden dan splitsing en privatisering. Ik heb destijds als eens voorgesteld om een deelbelang te privatiseren. Daarmee haal je de scherpte en professionaliteit

van private aandeelhouders binnen zonder dat je het bedrijf meteen helemaal uitlevert aan de vrije markt. Een soort luis in de pels. En ik ben ook altijd een groot voorstander geweest van uitbesteden. Zoveel mogelijk werk uit handen geven aan de private sector, daarmee maak je optimaal gebruik van het marktmechanisme. Je vraagt offertes en kijkt naar prijs en kwaliteit, maar houdt wel zelf de regie in handen. Volgens de literatuur is dat vrijwel altijd efficiënter.” ■

‘Het gezonde verstand zegt mij dat een geïntegreerd nutsbedrijf meer waard is dan de som van de aandelen van het gesplitste bedrijf’

LEKKERBEK

“Wie een automobilist wijst op de nadelen van energieverbruik krijgt steevast te horen: ‘ik betaal toch al genoeg belasting?’ Dat durft een lekkerbek die ganzenlever eet niet als uitvlucht te gebruiken. Die beseft dat hij persoonlijk verantwoordelijk is voor zijn gedrag. Waarom dit verschil? Komt dit omdat energiebesparing abstracter is? Omdat mensen zich wel identificeren met een zielige, volgepropte gans, maar niet met hun kinderen als die plotseling zonder brandstof zitten? Kunnen zij zich niet voorstellen dat Nederland onder water loopt? Hoe het ook zij, energiebesparing komt pas van de grond als verspilling in de publieke opinie minstens zo kwalijk is als het eten van ganzenlever. Of als de omstandigheden ons dwingen. Maar dan is het te laat.”

(Annelies Huygen in haar column in Trouw van 10 januari)

Kampioen van de consumenten

“Zo langzamerhand zijn wij als vertegenwoordigers van de medezeggenschap in de energiebedrijven er doodziek van dat maar weinigen van de spelers in dit naderende drama eerlijk durven zeggen waar het hen om gaat. Minister Brinkhorst bijvoorbeeld wil als vooruitziende Europeaan en kampioen van de consumenten de geschiedenis in. Hij wil als eerste in Europa de energiebedrijven splitsen voor meer concurrentie. Hij heeft de fictie van ongewenste kruissubsidies bedacht om splitsing te rechtvaardigen. Bewijs voor zulke concurrentievervalsing heeft hij nooit weten te leveren. Kamerleden hebben nog geen minuut geëist dat dat hij daarvoor het passende bewijs aandraagt. Let wel, dit is de grondslag van het wetsvoorstel! Hypocrisie regeert. (...) Zolang die hypocrisie de boventoon voert en wij als werknemers het slachtoffer worden, blijven we onze zelfbetaalde campagne vervolgen. Wij blijven knokken voor sterke Nederlandse bedrijven, die fuseren tot flinke Europese spelers. Standbeelden voor Brinkhorst plaatsen ze maar in Brussel.”

(Jan de Jong, voorzitter van het Landelijk Medezeggenschapsplatform Energiebedrijven, in het Financieel Dagblad van 9 februari)

MASOCHISME

“Eén ding is belangrijk: consistentie in het beleid. We moeten de liberalisering de kans geven. Als na een aantal jaar blijkt dat dit marktmodel niet werkt, dan is het aan de politiek te bepalen of een ander beleid misschien beter is. Maar we zien op de zorgmarkt en de telecom dat wanneer je de consument goed informeert, er wel degelijk switchbehoefte is. En, laten we niet vergeten dat een Kamerlid nog geen jaar geleden in een consumentenprogramma op televisie zei dat je wel een masochist moet zijn om over te stappen. Het is de taak van de DTe om de klant op te voeden en duidelijk te maken dat je nu wel een masochist moet zijn om bij een leverancier te blijven die je niet goed behandelt. ‘Pik geen klantvriendelijk gedrag!’, moeten we ze vertellen.”

(Peter Plug, directeur van toezichthouder DTe, in Energie Nederland van 17 januari)

Eigenbelang regeert alom

“We beginnen nu te beseffen dat onze toenemende afhankelijkheid van energie ook buitenlands-politieke gevolgen heeft. Iran heeft bedreigd de oliemarkt te ontwrichten, in het grotere kader van de twist over eigen kernenergie. Niet toevallig wijdde president Bush zijn State of the Union-toespraak ook aan energie en gaat de Eurotop op 14 maart onder Oostenrijks voorzitterschap daarover. Het staat buiten kijf dat bij acute schaarste aan energie in de grote landen of de doorvoerlanden eerste de eigen burgers warm gehouden zullen worden. Waar blijft Nederland dan? Eurocommissaris Piebalgs heeft niet eens de beschikking over een Europees energiebeleid. Het is eigenbelang dat alom regeert. De EU functioneert hier nog niet indrukwekkend.”

(Voormalig Eurocommissaris en VVD-prominent Frits Bolkestein raadt splitsing af. In de Volkskrant van 11 februari)

SCHANDALIG

“Wij hebben het ministerie *(van EZ, red.)* inzage in de contracten *(rond de cross border leases, red.)* toegezegd, indien het daarom zou vragen. Voor ons is het duidelijk dat de minister de ramingen voor schadeclaims bewust niet wilde weten, want dan had hij de Tweede Kamer daarover moeten inlichten. Een dergelijke opstelling is schandelijk. Het zou in ons land een politicus de kop kosten.”

(Andrew Entwistle van het Amerikaanse advocatenkantoor Entwistle en Capucci, in de Telegraaf van 11 februari)

Kleine roman

“Wat heb ik toch een heimwee naar mijn nota gas en licht van een aantal jaren geleden. Die nota zag er als volgt uit: beginstand minus eindstand is verbruik maal prijs plus BTW: te betalen. Thans bestaat mijn nota uit een kleine roman diverse aanvullingen. Heeft u even tijd om mee te lezen? Beginstand minus eindstand maal verbruik prijs, plus groentoeslag, vastrecht energie, regulerende energiebelasting, REB groenenergie, teruggave energiebelasting, transportkostenenergie, vastrecht transportkosten, MEP-heffing, castrecht gas, REB-gas, transportkosten gas, vastrecht transport, vastrecht aansluiting, meetdienst en uiteindelijk BTW: te betalen.”

(Ingezonden brief van Adriaan Berkhout uit Heiloo, in de Volkskrant van 17 februari)

DUURTE-EILAND

“Nederland is een duurre-eiland, omringd door landen waar staatsbedrijven de markt controleren. Dan moet je niet je eigen energiebedrijven verzwakken door ze te splitsen. Diezelfde buitenlandse bedrijven grijpen dan hier de macht door onze bedrijven op te kopen. Zij hebben er belang bij Nederland duur te houden.”

(Beleidsdirecteur Cees Oudshoorn van VNO-NCW, in het Financieel Dagblad van 11 februari)

PROGEEFEN

Henny Kuipers (Theo Pouw Groep)

‘Veelzijdigheid is onze kracht’

Een wandeling over het bedrijfsterrein van Theo Pouw is een uitgekomen jongensdroom. Het is een ronkend en grommend komen en gaan van kiepauto's en betonmolens. Reusachtige shovels versjouwen moeiteloos bergen zand, stalen dinosauriërs bijten enorme brokken beton meedogenloos in tweeën en met een ingewikkeld stelsel van lopende banden wordt luid ratelend puin aan- en af- en doorgevoerd. “Een buitenstaander denkt bij ons bedrijf vaak alleen aan een blauwe kiepauto vol zand”, zegt Henny Kuipers, coördinator bij Theo Pouw, “maar er komt heel wat meer bij kijken”.

“Nu wordt er alleen nog in gegeten, door chauffeurs en machinisten, maar vijftien jaar geleden was dit het hoofdkantoor van Theo Pouw”. De mededeling gaat vergezeld van een schijnbaar achteloos gebaar naar een bescheiden, grijs betonnen gebouwtje waar je zonder het te zien aan voorbij zou lopen wanneer je er niet op gewezen werd. Maar het is tekenend voor de groei die het bedrijf vanaf zijn start doormaakte, vertelt Henny Kuipers, met nauwverhopen trots en ontzag. Want in 1981, op de kop af 25 jaar geleden alweer, stapte Theo Pouw, de naamgever van het bedrijf, uit de zaak van zijn vader om voor zichzelf te beginnen. Aanvankelijk als overslagbedrijf voor grind. Met vier man, een kraan en een paar vrachtauto's. Plus de ambitie om iets groots neer te zetten. En met 270 man personeel, een assortiment van meer dan 100 vrachtwagens, kranen en shovels, een uitgebreid machinepark, een containerterminal en een hypermoderne betonmortelcentrale zou je kunnen zeggen dat dát in elk geval gelukt is. En naast de hoofdvestiging in Utrecht zijn er vestigingen in Weert en Lelystad, in Eemshaven wordt momenteel een terrein van ruim 25 hectare ingericht voor nieuwe activiteiten.

“De kracht van Theo Pouw is zijn veelzijdigheid”, zegt Henny Kuipers.

Puinbreker

Naast zand en grind levert Theo Pouw menggranulaten die in de wegenbouw gebruikt worden als fundering onder

asfalt of bestrating. Geproduceerd met één van de specialiteiten van het bedrijf: de puinbreker. Hiermee worden alle soorten puin, asfalt, beton, sloop- en bouwpuin, zeventhonderdduizend ton per jaar, gebroken en vermalen tot granulaat van iedere gewenste afmeting, van zandkorrel tot korrels van vier centimeter. En al gaat deze machine te werk met grof geweld en hels kabaal, het is een vrij secuur proces. Transportbanden voeren het puin door verschillende brekers. Onderweg wordt het metaal eruit gehaald, met magneetbanden, een windshifter blaast lichte materialen als papier, plastic en kleine stukjes hout eruit, groter afval wordt met de hand verwijderd. De fijne korrels worden er telkens uitgezeefd, de te grote korrels gaan nogmaals door de breker, tot alles het gewenste maximale formaat heeft. Op deze manier wordt 99 procent van het dagelijks aangevoerde puin hergebruikt.

Grondwassing

Een tweede vorm van recycling is het wassen van verontreinigde grond. Afkomstig bijvoorbeeld van benzinstations of sorteerrhallen, maar ook het veegvuil van de gemeente. Via een speciaal spoelproces wordt de grond gereinigd, zodat die kan worden hergebruikt. Het vuil dat eruit komt wordt afgevoerd, alle bruikbare

stoffen komen weer terug in het recyclingcircuit. De aanvoer van verontreinigde grond, uit heel Nederland, is zó groot, vertelt Henny Kuipers, dat de installatie 24 uur per dag, zeven dagen per week doordraait. “De shovel die daar werkt, wordt één keer gestart: als hij nieuw is. Dan blijft hij lopen tot de olie moet worden ververst.”

Beton

Naast al deze activiteiten is Theo Pouw ook een grote leverancier van beton. Gemiddeld wordt er drie- tot vierhonderd kuub per dag geproduceerd. De nieuwe betonmortelcentrale is de trots van het bedrijf, anderhalf jaar oud, en op het ogenblik één van de modernsten van Nederland.

“Een prachtig ding, helemaal computergestuurd, met twee mengers die er allebei zes kuub in één keer uitdraaien. Als het moet, kunnen we driehonderd kuub per uur draaien. Dat zijn wél 25 betonauto's vol.”

Beton wordt klantspecifiek geleverd, volgens een oneindig aantal recepten, in verschillende milieuklassen, verschillende consistenties en verdichtinggraden. Met meer of minder grind, net hoe de klant het wil en allemaal met Komo-keur. Vanaf één kuub is alles mogelijk, aldus Kuipers.

‘Alle leveranciers zijn ons even lief, maar we komen steeds uit bij ENECO’

Van iedere zending die het terrein verlaat wordt een monster genomen, dat in het eigen laboratorium uitvoerig wordt getest op samenstelling en drukbestendigheid.

Zoutloods

Verderop op het terrein staat een grote zoutloods, opgetrokken uit beton met een geheel houten dakconstructie en goed voor de opslag van ruim vijfenzeventigduizend ton strooizout. In opdracht van Akzo Nobel worden hiervandaan de steunpunten voor gladheidbestrijding van rijkswaterstaat, provincie en gemeenten van wegzout voorzien. En ook bij het strooien zelf is Theo Pouw met ruim vijftig auto's betrokken. Via een wachtdienst-systeem zijn er 's winters voortdurend voldoende chauffeurs oproepbaar om binnen een uur op de weg te zijn.

Containerterminal

Weer een geheel andere activiteit is de CTU, de containerterminal Utrecht. Per schip aangevoerde containers worden hier met een enorme kraan gelost, opgeslagen en per vrachtauto verder over het land gedistribueerd. Strategisch gelegen aan het Amsterdam-Rijnkanaal, in het hart van het Nederlandse snelwegennet, was het bedrijfsterrein van Theo Pouw de ideale plek voor deze inlandse containeroverslag, die de filedruk op Utrecht en Rotterdam moet verlichten. En omdat Theo Pouw daarbij over een groot wagenpark beschikt, was het bedrijf ook de ideale kandidaat om deze activiteit te ontplooiën.

Centenkwestie

Al die grote en sterke machines maken dat Theo Pouw een grootverbruiker is van elektriciteit en sinds de grote kraan bij de containerterminal er staat, goed voor 20 procent van het verbruik, wordt die op middenspanningsniveau ingekocht. Er staat een 10 kV inkoopstation dat met een eigen ringleiding vijf trafohuisjes voedt. Via PUEM is Theo Pouw eigenlijk van oudsher klant bij ENECO. Een centenkwestie, bekent Henny Kuipers.

“Alle leveranciers zijn ons even lief, en we zijn ook wel met anderen in onderhandeling geweest, maar we komen uiteindelijk toch steeds bij ENECO uit. Dat heeft ook wel wat met bekendheid te maken, want ENECO houdt het contact keurig netjes warm en komt steeds vóór ons

contract afloopt met een nieuwe passende aanbieding. We hebben dus niet echt een reden om ergens anders heen te gaan.” ■

Henny Kuipers, coördinator bij Theo Pouw Groep: “Een buitenstaander denkt bij ons bedrijf alleen aan een blauwe kiepauto met zand. Maar wij zijn een zeer veelzijdig bedrijf. Dat is juist onze kracht.”

Twaalf uur lang om de hete brij draaien

Het twaalf uur durende splitsingsdebat in de Tweede Kamer van 13 februari liep uit op een slappe herhaling van zetten. De discussie spitte zich toe op de risico's van de cross border leases, terwijl het grootste vraagteken boven de wet onbeantwoord blijft: waarom is splitsing nodig? Het gemak waarmee de politiek daags na het splitsingdebat een geheel nieuwe beleidsdoelstelling uit de hoed tovert, namelijk de creatie van een nationale energiekampioen, geeft wel aan hoe beperkt de houdbaarheidsdatum van het Nederlandse energiebeleid op dit moment is.

De sfeer was opperbest onder de leden van de Tweede Kamer na afloop van het ruim twaalf uur durende splitsingsoverleg van 13 februari. Voorzitter Annie Schreijer-Pierik (CDA) sloot de vergadering af met een compliment aan al haar collega's: "Ik volg de energiesector zelf ook al zo'n zes jaar, maar ik vond dit toch wel een van de beste beraadslagingen die ik tot nu daarover heb meegemaakt."

PvdA'er Ferd Crone vond dat de voorzitter zelf ook wel een

complimentje had verdiend. "U hebt het zelf zo goed gedaan."

Deze Haagse zelfgenoegzaamheid stond in schril contrast tot de gevoelens op de bomvolle publieke tribune. Daar bleef men vermoeid, ontgoocheld en murw geslagen achter. Want wat had de parlementaire marathonsessie nu eigenlijk opgeleverd? Was dit nu het debat waarin alle voors en tegens van splitsing nog eens kritisch tegen elkaar zouden worden afgewogen? Nee dus.

Het massale maatschappelijke protest tegen het splitsingsvoorstel, de kritische adviezen van het Centraal Plan Bureau (CPB), de Raad van State, de talloze vraagtekens rond nut en noodzaak van splitsing, de herhaaldelijke waarschuwingen van topeconomen, financiële experts en andere deskundigen - voorzover de minister deze argumenten al niet eerder had afgedaan als 'de zoveelste lobby poging van de energiesector' bleven ze in het praktisch Kamerdebat onbehandeld. Minister Laurens Jan Brinkhorst hoefde zich nauwelijks in te spannen om de plaagstootjes van de grote partijen te ontwijken. Zelfs CDA'er Jos Hessels, die zich in het voortraject toch zo kritisch had opgesteld, hield zich opvallend op de vlakte. Blijkbaar is de Nederlandse energiesector zijn fractie niet dierbaar genoeg om er een crisis in de coalitie voor te riskeren.

Een montere EZ-minister Brinkhorst op weg naar het marathondebat over splitsing.

Medewerkers van energiebedrijven demonstreren tegen splitsing op de dag dat de Tweede Kamer twaalf uur over dit onderwerp debatteert.

Het enige wat nog serieuze discussie in de Kamer opleverde, waren de financiële risico's van splitsing voor de *cross border leases* (cbl's). Want zelfs minister Brinkhorst geeft inmiddels toe dat er wel degelijk voor honderden miljoenen euro's schade kan worden opgelopen als de contracten met Amerikaanse investeerders moeten worden ontbonden. Het zit de bewindsman behoorlijk dwars dat de cbl's zijn ambities doorkruisen, en hoewel de contracten destijds met medeweten van zijn eigen ministerie zijn afgesloten, laat hij nu geen mogelijkheid na om de energiebedrijven te betichten van 'sabotage' van zijn beleid. Onhandig is het ook dat, vanwege de gevoeligheid van deze financiële gegevens, het debat over de cbl's constant achter gesloten deuren moet plaatsvinden, wat de transparantie van de discussie geen goed doet.

Het weinig concrete dat het debat van 13 februari heeft opgeleverd, is dat een deskundige commissie de cbl-constructies nog eens kritisch zal bekijken. Dat is een wel heel magere uitkomst, gezien de enorme maatschappelijke weerstand die splitsing inmiddels heeft opgeroepen.

Het welles-nietes-debat over de al dan niet bestaande risico's van de cbl's heeft de discussie vervuild. Minister Brinkhorst heeft groot gelijk dat dergelijke financiële constructies het

publieke belang nooit in de weg mogen staan. Als splitsing werkelijk het publieke belang dient, dan moet die wet er gewoon komen - cbl's of geen cbl's. Desnoods met een staatsgarantie om de risico's af te dekken, zoals in België is gebeurd bij de privatisering van de spoorwegen.

Het grote probleem is dat die publieke noodzaak van splitsing niet is aangetoond. Sterker nog, er zijn meer aanwijzingen dat het publieke belang er mee wordt geschaad. Zie het rapport van het CPB, dat stelt dat de kosten van splitsing niet tegen de baten opwegen. Of het advies van de Raad van State, dat constateert dat de vorige wijziging van de energiewetgeving ter verbetering van de marktwerking nog niet eens is geëvalueerd en dat een drastische maatregel als splitsing daarmee prematuur en buitenproportioneel lijkt.

Minister Brinkhorst is in al die maanden niet in staat geweest om nut en noodzaak van splitsing aan te tonen. Komen er meer partijen door op de markt? Brengt het de kosten van energie omlaag? Komt het de werkgelegenheid ten goede? Verder dan de belofte dat splitsing 'eerlijke prijzen' oplevert, komt de bewindsman niet. Hilarisch is in dit verband ook het één-tweetje met de Consumentenbond: volgens de minister is splitsing goed omdat de

Consumentenbond ervóór is, en als de Consumentenbond wordt gevraagd waarom zij vóór splitsing is, dan is het antwoord steevast: 'Omdat het volgens de minister goed is voor consumenten'.

Constant weten minister Brinkhorst en zijn medevoorstanders van PvdA en VVD om de hete brij te draaien: waarom is splitsing nodig? Kritische adviezen worden genegeerd, terzijde geschoven of simpelweg niet openbaar gemaakt. Zelfs in de Tweede Kamer, tijdens een twaalf uur durende sessie, komt de bewindsman ermee weg.

Het is duidelijk: in het splitsingsdebat gaat het niet om inhoudelijke argumenten. Niet om gelijk te hebben, maar om gelijk te krijgen. Dit wordt nog eens geïllustreerd door het gemak waarmee PvdA en CDA, geschrokken van het recente wapengekletter van de Franse en Duitse energiereuzen, daags na het splitsingsdebat een geheel nieuwe doelstelling uit de hoed toveren, namelijk het creëren van een nationale energiekampioen. Op zich een interessante gedachte, maar de kans is groot dat de politieke vlag morgen weer de andere kant op wappert. Het belang van de nationale energievoorziening schreeuwt om een stabiele, consistente langetermijnvisie. Maar in Den Haag regeert de waan van de dag. ■

De redactie

**Tweede Kamerleden over rol energie
in buitenlandportefeuille**

Voorzienings- zekerheid is mondiale politiek

Internationale ontwikkelingen maken meer en meer duidelijk dat energievoorzieningszekerheid een kwestie van mondiale politiek is. Nederland en Europa worden steeds afhankelijker van import van olie en gas uit instabiele regio's; de Russisch-Oekraïense gascrisis heeft laten zien dat de aanvoerroutes kwetsbaar zijn. Bovendien wordt energie door meerdere landen ingezet als strategisch instrument. De Algemene Energieraad en de Adviesraad voor Internationale Vraagstukken hebben de regering geadviseerd energievoorzieningszekerheid tot nieuwe hoofddoelstelling van buitenlands beleid te maken. Prospect legt de buitenlandwoordvoerders van acht Tweede Kamer-fracties (bij de fracties van LPF en SP de energie-woordvoerders, red.) de vraag voor welke rol energievoorzieningszekerheid in hun portefeuille speelt.

Werknemers van het Russische staatsbedrijf Gazprom boren naar aardgas bij het immense gasveld in Urengoi (West-Siberië). Rusland beschikt de komende decennia nog over de grootste gasvoorraden ter wereld.

**Farah Karimi, buitenland-
woordvoerder GroenLinks
'Debat energie-
voorziening omvat
ook mensen-
rechtenbeleid'**

“Dat energie en buitenlandse politiek met elkaar zijn verweven, is niets nieuws. Wat mij tegenstaat, is de impliciete manier waarop het nu gebeurt. Het is van groot belang waar je als land je energie vandaan haalt. Het is geen prettig idee om afhankelijk te zijn van instabiele regio's of foute regimes. De Russisch-Oekraïense gascrisis heeft onderstreept dat we voor onze energiezekerheid erg afhankelijk zijn van de wereld. Op dit moment speelt de discussie rondom Iran en Saoedi-Arabië. Onder dit kabinet wordt gericht beleid gevoerd richting de Golfstaten. De premier is er geweest, minister Bot van Buitenlandse Zaken is er geweest. Iedereen weet waarvoor dat is, dus maak het expliciet. Zeg dat het gebeurt om iets voor het Nederlandse bedrijfsleven te doen, om iets voor de Nederlandse energiebehoefte te doen. De vraag is dan wel waar het mensenrechtenbeleid in die richting blijft. Ik vind dat energiezekerheid expliciet in het buitenlands beleid tot uitdrukking moet worden gebracht: hoe zorgen wij ervoor dat wij kunnen voorzien in onze eigen energiebehoefte, als we niet afhankelijk willen zijn van die instabiele regio's of verkeerde regimes? Energiebesparing en duurzame energie zouden wat mij betreft de oplossing moeten zijn. Doorgaan op de huidige manier betekent dat we een prijs moeten betalen. Naast de milieuprijs en de afhankelijkheid die in stand blijft, houdt het in dat we bondgenoot worden van regimes waarvan we niet graag bondgenoot willen zijn. Dat debat moet nu gevoerd worden. Ik wil niet vanwege mijn energie-afhankelijkheid mijn ogen moeten sluiten voor mensenrechtenschendingen.”

Henk Jan Ormel,
buitenlandwoordvoerder CDA
**'Buitenlandse Zaken
moet leidende rol
nemen'**

"Tijdens de laatste begrotingsbesprekingen in oktober 2005, nog vóór de Russisch-Oekraïense gascrisis, heb ik al uitgebreid aandacht gevraagd voor de internationale energiepolitiek. Alle grote economieën zijn bezig met strategische positiebepalingen om hun energielevering te garanderen, waarbij niets wordt geschuwd. De afhankelijkheid van olie en gas in de EU zal alleen maar verder stijgen. Wat de CDA-fractie betreft, moeten de geopolitieke ontwikkelingen rond energie grote aandacht krijgen, en dient het ontwikkelen van een - Europees - buitenlandbeleid in relatie tot de energievoorziening hoge prioriteit te krijgen.

De discussie rond energie wordt in Nederland gevoerd vanuit het ministerie van Economische Zaken. Ik pleit ervoor dat de minister van Buitenlandse Zaken een leidende rol neemt. De energievoorziening speelt een zeer grote rol in de mondiale politiek. Rusland zit op een enorme voorraad energie en zal via de beheersing van de kraan op de gasleiding richting EU steeds meer macht verwerven. China is druk bezig zich overal te verzekeren van olie; de Verenigde Staten zijn daarmee bezig. De EU stelt daar bijzonder weinig tegenover. Er wordt wel nagedacht over het veiligstellen van de energietoevoer, maar de lidstaten spreken niet uit één mond en lijken hun eigen weg te gaan. Dat is voor Nederland reden tot zorg. Ik roep de

oliecrisis van 1973 nog maar eens in herinnering; met een boycot expliciet tegen Nederland, waarbij onze Europese partners ons in de kou lieten staan. Zoiets zou weer kunnen gebeuren."

Hans van Baalen,
buitenlandwoordvoerder VVD
**'Energiebeleid is ook
veiligheidsbeleid'**

"Energiebeleid is voor een belangrijk deel veiligheidsbeleid. Onze kwetsbaarheid neemt toe naarmate we meer afhankelijk zijn van energiebronnen uit instabiele regio's zoals het Midden-Oosten voor onze olie, of van Rusland voor ons aardgas. Daarom heb ik tijdens de begrotingsbehandeling afgelopen najaar al aan minister Bot voorgesteld om een Nationaal Energieplan op te stellen, waarin met name de veiligheidsaspecten centraal staan. En hierin ook op te nemen welke rol de NAVO en de EU kunnen spelen. De NAVO heeft niet alleen een militaire rol, maar gaat ook over economische

samenwerking. Die rol moeten we een beetje afstoffen en inhoud geven.

Ik heb met veel belangstelling geluisterd naar de State of the Union van president Bush, waarin hij pleit voor minder afhankelijkheid van energie-import. Daar sluit ik me helemaal bij aan. Ik vind dat Europa en de Verenigde Staten hierin samen moeten optrekken. Het Vrije Westen is nog altijd het Vrije Westen, we moeten ons niet uit elkaar laten drijven. In die zin ben ik ook voorstander van een sterker Europees energiebeleid. We leven in Nederland nu eenmaal niet op een eiland. Dat betekent natuurlijk niet dat Italië voortaan mag beslissen over het Nederlandse gas, maar ik kan me bijvoorbeeld wel voorstellen dat het Nederlandse gas in tijden van schaarste eerst naar de Europese partners gaat in plaats van daarbuiten. We moeten in EU-verband uitzoeken of dat contractueel mogelijk is. We moeten de kennis en ervaring binnen Europa bundelen. Het probleem van kernafval, bijvoorbeeld, zou zich goed lenen voor een onderzoeksproject op Europese schaal. Eerlijk gezegd merk ik nog niet veel enthousiasme bij BuZa voor een Nationaal Energieplan. Het is nog steeds een beetje een ondergeschoven kindje, lijkt het. Waarschijnlijk wordt het pas echt een issue als Iran straks de oliekraan dichtdraait omdat ze genoeg hebben van de kritiek op hun atoomprogramma. Ze zullen niet aarzelen het oliewapen ten volle in te zetten. De oververhitte reacties in de islamitische wereld over de Deens spotprenten maken duidelijk welke schade men daar bereid is aan te richten. Wij moeten daarop voorbereid zijn."

Wien van den Brink, energiewoordvoerder LPF *'In veranderende wereld prioriteiten navenant ordenen'*

"Natúúrlijk moet voorzieningszekerheid van energie een hoofddoelstelling van buitenlands beleid zijn, gezien de kwetsbaarheid van de samenleving door afhankelijkheid van derden op dat gebied. Het recente conflict tussen Gazprom en de Oekraïne heeft blootgelegd hoe afhankelijkheid van energie misbruikt kan worden in een politiek spel tussen landen en legt ook een politieke mentaliteit bloot waarmee rekening moet worden gehouden. Behalve de afhankelijkheid speelt ook een rol de problematiek van de fossiele brandstoffen waaraan wij, zoals president Bush het noemde in zijn State of the Union, 'verslaafd' zijn geraakt. De wereld is een andere dan vroeger. Wij moeten onze prioriteiten navenant ordenen.

Er moet zo snel mogelijk een Europees energiebeleid komen, waarvan Nederland deel uitmaakt, maar geen buitenbeentje is. Tot nu toe heeft men 'vergeten' een Europees beleid voor energie te ontwikkelen. Men heeft zich op Europees niveau beziggehouden met minder relevante dingen. Het energiebeleid had al lang gesynchroniseerd moeten zijn. Wat mijns inziens moet gebeuren, wil ik vergelijken met het Europees landbouwbeleid. Uitgangspunt was nooit meer honger. In het verlengde daarvan was het Europese landbouwbeleid erop gericht onze voedselvoorziening veilig te stellen. Dat kreeg ook op Europees niveau prioriteit. Het werd een gemeenschappelijk doel. Zo moet dat ook gaan met het energiebeleid. Het veiligstellen van onze energievoorziening moet op Europees niveau

prioriteit krijgen en worden gezien als een gemeenschappelijk doel. Vervolgens kan men met vereende krachten een Europees beleid in zetten dat leveringszekerheid en onafhankelijkheid garandeert."

Ewout Irrgang, energiewoordvoerder SP *'Europese concurrerende energiemarkt voorlopig illusie'*

"De energievoorziening valt binnen mijn fractie onder de portefeuille Economische Zaken. Dat betekent niet dat het voor ons geen mondiaal vraagstuk is. Integendeel. Wij hebben ervoor gekozen om het complexe thema energie binnen één portefeuille – EZ - te houden. Vanzelfsprekend heb ik veelvuldig overleg met mijn fractiegenoot Harry van Bommel, woordvoerder Buitenlandse Zaken en EU. Wat we nu zien, is dat het kabinet uitgaat van een Europese concurrerende energiemarkt, terwijl er juist een beweging gaande is waarbij energie meer gepolitiseerd wordt door staten; zie bijvoorbeeld Gazprom als verlengstuk van de Russische overheid. Dat maakt energie per definitie tot internationaal vraagstuk, waarmee je in je buitenlandse politiek rekening moet houden. Ook de duurzame energievoorziening waar we binnen vijftig jaar naartoe zullen moeten, is een mondiaal vraagstuk. In Nederland wordt te veel tijd gestoken in de splitsingsdiscussie. Het feit dat de wereld om ons heen verandert, lijkt daardoor enigszins uit beeld geraakt te zijn. In een veranderende wereldenergiemarkt, waar overheden de touwtjes aantrekken, heb je sterke publieke bedrijven nodig om jouw nationale belang in de gaten te kunnen houden, in plaats van gefragmenteerde bedrijfjes die een makkelijke overnameprooi vormen.

Een risico voor de Nederlandse energievoorzieningszekerheid is de toenemende afhankelijkheid van import. Ik denk dat de politiek dat risico onderschat. Voor de korte en middellange termijn is een samenhangend Europees energiebeleid een illusie. Als het er echt op aankomt, zullen landen voor zichzelf kiezen. Dan zal er echt geen Eurocommissaris opstaan die gebrek aan energie gaat verdelen tussen verschillende lidstaten."

Bert Bakker, buitenlandwoordvoerder D66 *'De eeuw van de grote energieconcurrentie'*

"Nederland heeft de neiging om in de buitenlandse politiek te sturen op moraal en humanitaire verontwaardiging en te weinig te kijken naar de eigen belangen. Het is niet verkeerd als daar via het energiebeleid een grotere streep onder wordt gezet. Als we niet gedwongen willen worden om onze moraliteit opzij te zetten, zullen we onze afhankelijkheid op energiegebied moeten verkleinen. Dat betekent inzetten op diversificatie in de energievoorziening. We moeten investeren in duurzame vormen van energie. Daar moet zowel op nationaal als Europees niveau veel meer aan gedaan worden. Het nieuwe technologieprogramma van de EU richt zich helaas veel te weinig op duurzame energietechnologie. Mijn fractiegenoot Boris van der Ham, woordvoerder duurzame energie, bepleit de oprichting van Eurenuew, een Europees agentschap voor *renewable energy sources*. Kernenergie is in onze ogen een te

Tineke Huizinga,
buitenlandwoordvoerder Christenunie
'Energie is blinde vlek in
buitenlands beleid'

"De energievoorziening is tot nu toe een blinde vlek in het buitenlands beleid. Energie is een macht die een rol speelt in de buitenlandse betrekkingen. Dat wisten we al uit de tijd van de oliecrisis en het wordt - zie Rusland - alleen maar duidelijker. Wij zijn voor onze energievoorziening ontzettend afhankelijk van het buitenland. Bovendien komt de voorzieningszekerheid steeds meer onder druk te staan. Daar is met energiebesparing niet tegenop te werken, als je tegelijkertijd ziet dat India en China gigantische energieslurpers zijn. Dat is een probleem waar wij met man en macht aan moeten werken. We moeten de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen, bijvoorbeeld door haast te maken met duurzame energie en ons te beraden op de vraag of we, in elk geval voorlopig, met kernenergie verder moeten gaan. Maar daarnaast mogen we niet voorbijgaan aan het feit dat energie een macht is die een rol speelt in de buitenlandse betrekkingen. Ik ben er voorstander van het bij Buitenlandse Zaken onder te brengen, zodat het als één van de hoofddoelstellingen in de bredere context van buitenlandse betrekkingen wordt meegenomen. Toen ik in de krant las dat minister Brinkhorst van EZ met Libië wil praten over energieleveranties, sterkte mij dat in mijn overtuiging. Je kunt niet als een koopman de boer opgaan om energiecontracten af te sluiten met landen waarbij je ongelooflijk ernstige bedenkingen hebt, en dat zomaar overboord zetten. Je moet je afvragen of je met zo'n land een contract moet afsluiten, zonder op zijn minst te proberen iets aan verbetering van bijvoorbeeld de mensenrechtensituatie te doen."

makkelijke vlucht, al moeten we daar niet overdreven moralistisch over doen. We maken er, via import, tenslotte al gebruik van. Het is van groot belang dat Europa veel meer samenwerkt, om zowel op inkoopgebied als politiek een sterke positie te creëren. Helaas moeten we constateren dat Europa voorlopig niet in staat is om een geïntegreerd buitenlands beleid of energiebeleid van de grond te tillen. Er wordt sterk gestuurd op nationale belangen. De mondiale concurrentie om de energievoorziening neemt toe. Het zijn niet meer alleen de Amerikanen en de Europeanen die belangrijke importeurs van energie zijn. Daar komen grote blokken als India en China bij. Op energiegebied is dit de eeuw van de grote concurrentie tussen de blokken, en als Europa doen wij er goed aan om daarop te anticiperen. Het advies van de AER en de AIV onderstreept de urgentie daarvan. Europa droomt rustig verder, maar de anderen in de wereld wachten niet."

Bert Koenders,
buitenlandwoordvoerder PvdA
'Energie tillen naar
niveau hoge politiek'

"In deze tijd met problemen op het gebied van voorzieningszekerheid en dreigende energieschaarste - hetzij vanwege gebrek aan investeringen, hetzij vanwege de groeiende energievraag in nieuwe landen - mag duidelijk zijn dat energiebeleid een geopolitieke kwestie aan het worden is. Gezien het feit dat we te maken hebben met partners als Gazprom en met het strategische beleid van landen als China en India, is het van groot belang dat er een coördinatie van energiebeleid plaatsvindt die verder gaat dan EZ.

Energie heeft veel raakvlakken met mijn buitenlandportefeuille. Een voorbeeld is de Europese Unie, die mijns inziens veel meer zou moeten doen aan vraagmanagement, crisisbeleid en strategische vormen van

exploratie en productie. Een ander raakvlak vormen de kwetsbare landen, zoals Georgië en Oekraïne. Ook wil ik het klimaatbeleid noemen, dat er mijns inziens te veel bijhangt. Hoe je ook tegen de toekomst van de energievoorziening aankijkt, het klimaatbeleid zou, juist vanwege de geopolitieke risico's, veel hogere politieke prioriteit moeten krijgen: energiebesparing, bredere afspraken met landen die nog niet in het Kyotoverdrag zitten, et cetera. Dat geldt ook voor de noodzaak tot een geïntegreerd Europees beleid op het gebied van energie. Er is geen reden tot paniek, maar energie is belangrijk en het zou *standard operating procedure* moeten worden om het op het niveau van de hoge politiek te bespreken. Buitenlandse Zaken hoeft van mij niet het voortouw te nemen, want de inhoudelijke kennis en kunde ligt veel meer bij VROM en EZ. BuZa beschikt wel over bepaalde instrumenten die je zou kunnen inzetten, zoals Europese coördinatie en handelsbeleid. Ik ben daarom voorstander van een ministerie van internationaal economische samenwerking, waarin deze beleidsterreinen - energie, internationaal milieu, handel en ook ontwikkelings-samenwerking-geïntegreerd worden beoordeeld."

Na de lekkage in het Rotterdams stadsverwarmingsnet

'Onderzoek naar de oorzaken, omgaan met de gevolgen'

In de Korte Hoogstraat, in het winkelcentrum van Rotterdam, sprong op de zaterdag voor Kerst plotseling een hoofdleiding van de stadsverwarming. Twee-en-een-half miljoen liter kokend heet water veroorzaakte een gat van drie meter diep in de stoep, en spoelde gedeeltelijk binnen bij tientallen grote en kleine winkeliers. Zeven mensen liepen brandwonden aan de voeten op. ENECO, beheerder van het stadsverwarmingsnet, heeft een gecertificeerd laboratorium opdracht gegeven om technisch onderzoek te doen naar de oorzaak van de lekkage om herhaling te voorkomen. Daarnaast wordt geprobeerd de getroffen winkeliers zo goed mogelijk de helpende hand te bieden.

Waarschijnlijk was Peter Schaap, van ENECO Energie Projecten, de eerste ENECO-medewerker ter plaatse, die zaterdagochtend. Hij liep er met zijn vrouw te winkelen, was onderweg naar de markt om vis te kopen, toen hij verderop een stoomwolk zag. En omdat hij jaren als opzichter bij de storingsdienst van de stadsverwarming had gewerkt, wist hij meteen dat dát het moest zijn. Zonder aarzelen besloot hij poolshoogte te gaan nemen, om te zien of hij kon helpen, vrije zaterdag of niet.

"Ik kon het niet over mijn hart verkrijgen er met een boogje omheen te lopen, mijn vis te kopen en naar huis te gaan. Zo zit ik niet in elkaar", verklaart hij. "Mijn eerste zorg was: hoe krijg ik al die mensen veilig weg? Want ik zag ze door dat hete water heenlopen en dat

vond ik nogal griezelig. Door de stoom zag je geen hand voor ogen en ik wist niet waar het lek zat, maar wel dat de straat daar onderspoeld kon raken. De brandweer en de politie heb ik daar ook voor gewaarschuwd. Tegelijkertijd ben ik gaan bellen met de bedrijfsvoerders van NetBeheer en de centrale van E.ON, waar het warme water vandaan komt, maar die waren gelukkig al op de hoogte. Toen ben ik op zoek gegaan naar mijn collega's, om te zien of ik ze kon helpen."

Draaiboek

Vrijwel onmiddellijk na het ontstaan van het lek was het Bedrijfsvoerings-

centrum van ENECO Netbeheer door de politie op de hoogte gebracht en werd er volgens het draaiboek voor dit soort calamiteiten gehandeld, vertelt Harry Pietersen, groepschef warmte bij ENECO NetBeheer.

"Bij E.ON werden de pompen uitgezet, om de druk op het systeem te verlagen, en de dienstdoende projectuitvoerder van Infra werd gebeld, om met een monteur naar de plaats van het ongeluk te gaan. Een tweede projectuitvoerder had op de radio gehoord wat er aan de hand was en is er ook onmiddellijk naar toe gegaan. Onderweg in de auto hebben

'Het grootste gedeelte van het stadsverwarmingsnet is voorzien van een lekbewakingsstelsel'

zij de situatie telefonisch geanalyseerd en op basis van meegebrachte schakeltekeningen bepaald welke afsluiters dichtgedraaid moesten worden."

Dwars door het drukke zaterdagse verkeer moesten eerst de benodigde putsleutels worden opgehaald. Grote stukken ijzer van twee meter lang, aldus Harry Pietersen, die je niet achterin de auto hebt liggen. Met politiebegeleiding lukte het de benodigde materialen op te halen, waarmee we het lek konden dichten en de heetwaterstroom stopte. "Gelukkig", zegt Erik Pap, de verantwoordelijke projectuitvoerder, "waren alle acht afsluiters meteen goed bereikbaar. Die zitten in putten in de straat, maar nergens stond een auto over zo'n put geparkeerd."

Het lek eenmaal gestopt, werd begonnen met het behoedzaam weer in bedrijf nemen van het systeem. Rond half zes had heel Rotterdam weer warmte. Alleen voor één woonflat en enkele bedrijven in de directe omgeving duurde dat nog tot midder-

nacht. Een door ENECO ingeschakelde aannemer dichtte het gat in de straat en voerde water en modder af.

Onderzoek

De aanleg van het stadsverwarmingsnet in Rotterdam startte bij de wederopbouw na de oorlog in 1949 en voorziet inmiddels 50.000 klanten, bedrijven en particulieren, van warmte en warm water. Het net bestaat uit 200 kilometer hoofdleiding. Verreweg het grootste gedeelte daarvan is aangelegd na eind jaren zeventig, toen er werd overgeschakeld op een nieuw soort buis, uitgerust met een lekbewakingsysteem. Rond de stalen buis is een isolatielaag van purschuim aangebracht die op zijn beurt wordt omhuld door een poly-ethyleen buitenbuis. Door die isolatielaag lopen koperdraadjes en door de weerstand daarvan te meten kan worden vastgesteld of - en waar - het schuim nat is, een controle die tweemaal per jaar plaatsvindt. Door eventuele beschadigde stukken te vervangen, wordt lekkage voorkomen. Twintig kilometer hoofdleiding echter

is nog van vóór die tijd, waaronder het stuk in de Korte Hoogstraat. Toch is dat geen verklaring voor het ongeluk, stelt Harry Pietersen, want ook het oudere gedeelte van het net wordt goed onderhouden. "Die oudere leidingen zijn aangelegd volgens het zogenoemde glijdende systeem: om het uitzetten en krimpen van die buizen op te vangen zijn ze via balgen in betonnen putten met elkaar verbonden. Die putten en balgen worden periodiek, volgens een onderhoudsschema gecontroleerd. Wanneer daarbij een beginnende lekkage wordt geconstateerd, wordt het bewuste stuk leiding vervangen. Maar het gangbare beeld is dan toch dat 90 procent van wat we uit de grond halen er perfect uitziet. De rest is weliswaar gecorrodeerd, maar nooit gevaarlijk. Hooguit met kans op kleine lekkages. Nooit hebben we iets gevonden dat deze extreme gebeurtenis zou kunnen verklaren."

Het gescheurde stuk leiding dat in de Korte Hoogstraat werd weggehaald is door het onafhankelijk laboratorium Schielab technisch onderzocht om de oorzaak van het plotselinge lek te achterhalen. Een onderzoek dat in verband met de schuldvraag en eventueel daaruit voortvloeiende schadeclaims door een tweede, door de getroffen winkeliers ingeschakeld laboratorium kritisch werd gevolgd. Het eindrapport laat zien, dat het lek in de Korte Hoogstraat is veroorzaakt door een plaatselijke aantasting aan de buitenkant van de ijzeren aanvoerleiding door water, dat via de grond tussen de buis en de isolatie daaromheen is gekomen. Normaal zorgt de afdichting om de isolatie ervoor dat grondwater niet bij de ijzeren buis kan komen. Waar dit water van afkomstig was en hoe het tussen de ijzeren buis en de daaromheen aangebrachte isolatie kon komen, heeft het onderzoek niet duidelijk gemaakt. De ijzeren buis is gescheurd doordat de materiaaldikte

'Alles wat nu uit de grond komt, wordt extra scherp gecontroleerd'

'Er wordt een nieuwe inspectiemethode met röntgenapparatuur ontwikkeld'

van buitenaf over een deel van het oppervlak afgenomen was. Voor het moment waarop het lek ontstond, waren ter plaatse geen eerdere lekkages opgetreden.

Extra alert

Juist omdat deze lekkage, met deze grote gevolgen, niet direct verklaarbaar was, is ENECO extra alert op eventuele bijzonderheden, aldus Harry Pietersen.

"We hebben direct na het ongeluk al een extra inspectieronde gehouden, we zullen een aantal algemene steekproeven doen en we gaan al die betonnen putten extra nalopen. Met een prioriteit voor de grote leidingen, omdat die het meeste schade bij een lekkage aan kunnen richten.

Daarnaast zijn we bezig een nieuwe inspectiemethode te ontwikkelen, waarbij we de buizen met moderne ultrasoonapparatuur van binnenuit kunnen bekijken. We zijn nu op laboratoriumschaal aan het kijken of dat werkt en willen komend voorjaar een praktijkproef doen. Buiten het stookseizoen kunnen we daar dan een aantal leidingen mee controleren en afhankelijk van de resultaten kunnen we verdere stappen ondernemen."

Voor het oudere gedeelte van het net was vóór het ongeluk al een vervangingsprogramma gestart, waarbij binnen zo'n tien jaar alle leidingen vervangen worden door nieuwe, voorzien van het lekbewakings-systeem. Een dure en bewerkelijke operatie in een grote en drukke stad als Rotterdam, waar in de zomer, wanneer de werkzaamheden natuurlijk moeten plaatsvinden, altijd wel iets bijzonders te doen is. Dit programma loopt onverminderd door, maar is na het ongeluk uitgebreid met een extra scherpe controle van de buizen die uit de grond komen.

Verantwoordelijkheid

Op verschillende manieren heeft ENECO, onder regie van ENECO Energie Projecten, de getroffen

winkeliers en de mensen die brandwonden opliepen laten weten het gebeurde te betreuren. Zo hebben de gewonden een boekje ontvangen en is er, voor zover daar behoefte aan bestond, persoonlijk contact met ze geweest. Ook tegenover de winkeliers probeert ENECO een begripvolle en ondersteunende houding aan te nemen, aldus Paul Broos, klant-groepmanager midden- en kleinbedrijf bij ENECO Retail. "Veel winkeliers hebben materiële schade geleden, van enkelen is de winkel zelfs totaal verwoest, en los van de hele schuldvraag is dat natuurlijk verschrikkelijk. Vandaar dat wij een paar dagen na het incident met ze om tafel zijn gaan zitten, om te benadrukken hoe vervelend ook ENECO dat vindt, en om te zien hoe wij ze konden ondersteunen."

Gerben Meijer, directeur bij ENECO Energie Projecten: "Als commercieel verantwoordelijke afdeling hebben we, samen met diverse andere ENECO-onderdelen, alles gedaan wat in ons vermogen ligt om de gedupeerden zo goed mogelijk te helpen."

Een houding die door de meeste winkeliers zeker op prijs werd gesteld, zegt Jacques Smits, voorzitter van de winkeliersvereniging Korte Hoogstraat. "Ik vond het erg goed dat ENECO gelijk met ons om de tafel is gaan zitten en ons ook technische uitleg heeft gegeven. Dat heeft bij ons wel wat begrip gekweekt. Daarna, dat vond ik ook erg netjes, zijn ze nog persoonlijk langsgekomen met een brief, waarin ze enerzijds hun medeleven betoonden en anderzijds wezen op de juridische aspecten, en ons adviseerden op welke manier wij het beste onze schade konden documenteren en claimen."

ENECO gaat de ondernemers op een aantal manieren steunen. Vijf van de zwaarst getroffen winkeliers krijgen de gelegenheid gratis te adverteren in Thuis In Energie, een consumenten-

blad dat ENECO over 700.000 adressen huis aan huis verspreidt, en daarmee bijvoorbeeld de aandacht te vestigen op de heropening van hun winkel. Daarnaast zal ENECO waarschijnlijk optreden als sponsor voor een tweetal activiteiten in Winkelcentrum Beursplein, zoals de 'koopgoot' en omgeving liever genoemd wordt: het winterfestival waarmee het komende kerstseizoen zal worden geopend, en een openlucht fototentoonstelling met als thema '175 jaar winkelen' in de Korte Hoogstraat.

Peter Muller, voorzitter van de ondernemersvereniging Beursplein is aangenaam verrast door deze toezeggingen. "Ik had gedacht dat al onze verzoeken zouden worden afgewezen, maar ENECO heeft zich bijzonder nobel opgesteld en waar mogelijk haar verantwoordelijkheid genomen. Met een warm hart voor de kleine ondernemers die hun winkel zijn kwijtgeraakt. Dat vinden wij hartverwarmend." ■

'Dit is een extreme calamiteit, die je altijd moet zien te voorkomen'

Pleitbezorgers

“De pleitbezorgers beweren dat de gevaren altijd schromelijk zijn overdreven door tegenstanders van kernenergie, wat grotendeels zou zijn gebaseerd op onwetendheid en onbekendheid met de materie. Hoewel kernenergie kennelijk te ingewikkeld is voor gewone mensen, is het volgens deskundigen de schoonste vorm van elektriciteitsopwekking. Eigenlijk zouden u en ik zich geen zorgen moeten maken. In Elsevier stelt oud-premier Ruud Lubbers ons gerust door te zeggen dat ons afval in de bunker van Borssele veilig is opgeborgen. ‘Ik ben zelf wezen kijken. Werkelijk een heel goed systeem.’ Wat hij niet vertelt is hoeveel radioactief afval bij de opwerkingsfabrieken in Sellafield en La Hague ligt en hoeveel daar in de toekomst nog bij komt.”

(Kartika Liotard, lid van het Europees Parlement voor de Socialistische Partij, en binnen de Milieucommissie rapporteur klimaatverandering en duurzame energie. In het Financieele Dagblad van 11 januari)

PRINCIPIEEL ONJUIST

“Wij vinden het principiële onjuist dat de verplichting om energie te besparen bij de leverancier wordt gelegd. Die verplichting hoort bij de gebruiker te liggen. Je verplicht de pomphouder toch ook niet om ervoor te zorgen dat automobilisten zuiniger gaan rijden?”

(EnergieNed-woordvoerder Sjoerd Marbus in het Financieele Dagblad van 31 januari)

Wonderlijk

“Gezien de marktmacht van leveranciers als Gazprom en Petronas is het wonderlijk om grote bedrijven in Europa als E.ON en EDF te versnipperen, laat staan dat je in Nederland de vorming van een middenmoter blokkeert door bijvoorbeeld een fusie tussen NUON en Essent te verbieden.”

(George Verberg, lid van de Algemene Energieraad en voormalig topman van de Gasunie, in de Volkskrant van 14 januari)

Verloren tijd

“Splitsen is de makkelijke oplossing. Nadeel is dat je dan zeker weet dat de commerciële bedrijven door buitenlandse ondernemingen worden gekocht, waardoor expertise en hoogwaardige werkgelegenheid naar het buitenland verdwijnt. Daarbij is het simpelweg niet eerlijk. Er wordt geen rekening gehouden met een Europees *level playing field*. De eigen industrie krijgt geen kans, terwijl buitenlandse geïntegreerde spelers wel in Nederland zouden mogen investeren en acquisities doen. De grote geïntegreerde Nederlandse spelers hebben zeker nog mogelijkheden in Europa. Daar komt nog bij dat gedwongen eigendomssplitsing zal leiden tot bestuurlijke wanorde in de sector en dat het jaren zal duren voordat de splitsing volledig is ‘geïmplementeerd’. Dat is voor de consument verloren tijd. Wanneer daarentegen de splitsing niet doorgaat kan van het momentum gebruik worden gemaakt om in relatief korte tijd een heel goede marktstructuur en governance in te voeren. Dat scenario leidt tot aanzienlijke kwaliteits- en kostenvoordelen voor de klant en betere concurrentie in vergelijking met gedwongen splitsing.”

(Kees Cools, hoogleraar corporate finance aan de Rijksuniversiteit Groningen en executive advisor bij Boston Consulting Group, in Energie Nederland van 7 februari)

FUNDAMENTALISTISCHE KOERS

“Steeds meer gemeentelijke en provinciale aandeelhouders, die aanvankelijk wel hun aandelen wilden cashen, beginnen in te zien dat we onze energiesector aan het verkwaselen zijn. De ministers Wijers, Jorritsma en nu Brinkhorst voeren een fundamentalistische koers, die zich niets gelegen laat liggen aan de signalen uit de praktijk. Er zal en moet geliberaliseerd worden. Er zal en moet gesplitst worden. Er zal en moet geprivatiseerd worden. De werknemers, verenigd in actiecomité LME (*Landelijk Medezeggenschapsplatform Energiebedrijven, red.*), zijn tegen. De energiebedrijven zelf zijn tegen. Blijkens opinieonderzoek zien de klanten het niet zitten. Alleen dit kabinet en een Kamermeerderheid zien het nog zitten. Het lijkt de discussie over de Europese grondwet wel.”

(Tweede-Kamerlid voor de SP, Ewout Irrgang, op de SP-website, 6 februari)

TOVERSTAFJE

“Ik ben geen tegenstander van kernenergie: nooit geweest ook. Maar gezien de infrastructuur, ruimtelijke ordening en de milieudimensies in een dichtbevolkt land, ligt het niet voor de hand dat we kiezen voor meer kernenergie. Maar dat is vooral een pragmatische keuze. In de jaren zeventig hebben we afstand gedaan van onze kennis op dit terrein. Dan kun je dertig jaar later als minister niet opeens met een toverstafje die uitgangspunten veranderen.”

(Laurens Jan Brinkhorst, minister van Economische Zaken, in de Volkskrant van 11 januari)

Spreekwoordelijke stier

“Naarmate meer gemeenten en provincies hun nutsaandeel (*lees: hun energieaandelen, red.*) verkopen, wordt het gevaar van afromen door de minister van Financiën groter. Zolang het geld in de vermogenssfeer zit, zal hij niet aan vermogens komen, maar Zalm kijkt wel naar de inkomstenstromen. De enorme verkoopopbrengsten zouden bij hem als een rode lap op de spreekwoordelijke stier kunnen werken. Zonder al te veel analyse zal hij op de grote, zichtbare bedragen willen mikken. De kans is dus niet ondenkbeeldig dat provincies en gemeenten na verkoop van hun nutsaandelen met lege handen komen te staan.”

(Peter Boersma, hoogleraar Openbare Financiën aan de Universiteit Twente, in de Staatscourant van 1 februari)

EEN RARE

“Ik denk dat er heel veel wegen naar Rome leiden, maar ik vind de weg van splitsing uit bedrijfseconomisch oogpunt een rare. Waar ik me grote zorgen over maak, is dat die bedrijven eenmaal gesplitst zover leeggehaald worden, dat de investeringscapaciteit veel te weinig wordt. En dat is voor de haven en de industrie van Rotterdam een heel belangrijk punt. Het gaat niet alleen om het elektriciteitsnet en de consumentenbelangen. Ik vind oog voor voldoende energieopwekking vanuit haven-industriële politiek zeker zo belangrijk en daar schort het nu toch een beetje aan. Een goede energievoorziening is essentieel voor veel grote bedrijven om zich in Nederland en in deze regio te komen vestigen.”

(Wim van Sluis, wethouder Haven, Economie, Werkgelegenheid en Milieu en Fysieke Infrastructuur van de gemeente Rotterdam, in een speciale uitgave van Prospect ter gelegenheid van het afscheid van ENECO-bestuurder Hans ten Berge op 25 januari)

PROSPECT

Peter van der Vlucht (secretaris WENb)

‘Een CAO moet geen keurslijf zijn, maar de business ondersteunen’

Er is de laatste jaren veel veranderd in arbeidsvoorwaardenland. Ook de CAO's in onze sector worden op een totaal andere leest geschoeid dan in het verleden, zegt Peter van der Vlucht, secretaris van de Werkgeversvereniging WENb, die onder meer voor de energiesector CAO's afsluit en de sociaal-economische belangen behartigt van haar leden. “Alles wijst er op dat de komende jaren grote veranderingen in de energiesector plaats gaan vinden. Om daarop voorbereid te zijn, zullen de bestaande arbeidsvoorwaarden een stuk flexibeler moeten worden.”

Peter van der Vlucht is inmiddels zestien jaar secretaris bij de WENb en is specialist op het gebied van arbeidsvoorwaarden. “Mijn hart ligt bij arbeidsvoorwaarden en alles wat met arbeidsverhoudingen te maken heeft”, zegt hij. In die zestien jaar is het geen moment saai geweest, stelt hij met voldoening vast. “De dynamiek in de energiesector is enorm geweest. En ook nu weer staan we aan de vooravond van ingrijpende veranderingen.” De WENb is de laatste jaren uitgegroeid tot een expertisecentrum op het terrein van arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaarden voor de energie-, kabel- en telecombedrijven. Was de WENb in het verleden vooral bezig met regels en juridische aspecten rondom arbeidsvoorwaarden, nu ligt de nadruk veel meer op het zoveel mogelijk ondersteunen van een succesvolle bedrijfsvoering. Van der Vlucht: “Er is de afgelopen jaren op het gebied van de arbeidsvoorwaarden al een verschuiving opgetreden van een overheids- naar een marktbenadering, maar de komende jaren zullen wij moeten bewijzen of wij ons echt kunnen meten met het bedrijfsleven. Arbeidsvoorwaarden zijn een voorwaarde geworden voor een goede bedrijfsvoering.

Flexibilisering

Stond de energiesector in het verleden vooral bekend om zijn dichtgetimmerde arbeidsvoorwaardenpakket, inmiddels is dat aan het veranderen. De flexibiliteit van de arbeidsvoorwaarden neemt toe. Collectieve regelingen worden vervangen door maatwerk, onder andere door de introductie van cafetariasystemen, het gebruik van functiecontracten en door de vervanging van de collectieve regeling voor prepensioen (FUR) door de levensloopregeling. Van der Vlucht: “Als je op dit moment naar de CAO in de sector kijkt, dan bevinden we ons in een overgangsfase van oud naar nieuw. In de CAO zitten weliswaar nog oude elementen, maar er is ook veel van dat oude verdwenen. Er is een ontwikkeling gaande van verzorgend naar faciliterend. Terwijl arbeidsvoorwaarden vroeger op CAO-niveau voor iedereen op dezelfde manier geregeld waren, ontstaat er nu veel meer ruimte voor het maken van individuele keuzes. Daardoor wordt het hele arbeidsvoorwaardenpakket een stuk flexibeler.”

Functiecontracten

De tijd is voorbij dat er sprake was van één uniforme CAO in het bedrijf. “Tegenwoordig staan we op het

standpunt dat je mensen, die in de hogere commerciële functies zitten of een bepaalde lijnverantwoordelijkheid hebben, geen arbeidsvoorwaardenpakket moet voorschotelen waarin alles van A tot Z is geregeld. Door gebruik te maken van functiecontracten wordt een aantal elementen in de CAO weer onderhandelbaar gemaakt. Dat schept ruimte, zowel voor de werknemer als voor de werkgever. Werknemers met een functiecontract hebben gewoonlijk geen ADV-dagen, maar bijvoorbeeld weer wel een op bedrijfstargets gebaseerde bonusregeling. Hierdoor leg je een veel directere relatie tussen de beloning en de prestaties die iemand verricht voor het bedrijf. Maar ook in de CAO zou meer ruimte moeten komen voor resultaatafhankelijke beloningsvormen. De WENb wil daarom toe naar een resultaatafhankelijke eindejaarsuitkering, waarvan de hoogte afhankelijk is van door de bedrijven te bepalen doelen. Je kunt daarbij denken aan klanttevredenheid, aan winstgevendheid, maar bijvoorbeeld ook aan het verlagen van het ziekteverzuim.”

Gebeiteld

De zekerheid op behoud van je baan is een stuk minder vanzelfsprekend geworden dan pakweg vijf à tien jaar geleden, zegt Van der Vlucht. “De wereld om ons heen verandert in hoog tempo en ook de energiebedrijven komen in een andere setting. Je kunt medewerkers anno 2006 daardoor onmogelijk een lange termijnzekerheid bieden. Doe je dat als werkgever wel, dan geef je als bedrijf een schijngarantie af. En dat is

Peter van der Vlucht, secretaris van de Werkgeversvereniging WENb: "Wil je als energiebedrijf concurrerend zijn, dan zullen de arbeidsvoorwaarden geflexibiliseerd moeten worden."

niet de manier waarop een werkgever met zijn werknemers omgaat."

Vroeger zat je voor je leven gebeiteld bij een energiebedrijf. Dat beeld is achterhaald, benadrukt Van der Vlucht. "Sterker nog, medewerkers moeten er rekening mee houden dat de sector de komende jaren een flinke werkgelegenheidskrimp gaat doormaken. Een onlangs in opdracht van de WENb en de vakorganisaties door The Boston Consulting Group uitgevoerd onderzoek laat zien dat de komende vijf jaar in de energiesector een personeelsafname van ruim zesduizend mensen plaats gaat vinden. De daling is het sterkst bij het leveringsbedrijf. Vooral op administratief gebied en binnen de call centers zal die reductie zich naar verwachting het krachtigst gaan manifesteren. Doordat wij dit

onderzoek hebben uitgevoerd, kunnen we in een vroeg stadium maatregelen nemen. De WENb en de bedrijven gaan met de vakbonden kijken bij welke onderdelen het verlies van werkgelegenheid het zwaarst zal zijn om vervolgens door om- her- en bijscholing te helpen bij het vinden van ander werk. Dat zal in een aantal gevallen ook werk buiten de energiesector zijn.

Van der Vlucht. "Nu lijkt de situatie nog niet heel urgent. Toch moeten we onszelf niet in slaap sussen. Als we nu geen maatregelen nemen, zijn we straks te laat om in te kunnen spelen op die ontwikkelingen."

Belangentegenstellingen

Hij omschrijft het CAO-overleg als een veld van schijnbare belangentegenstellingen waar veranderingen vaak moeizaam en met kleine stapjes doorgevoerd kunnen worden. Dat heeft er alles mee te maken dat het mensen vaak persoonlijk raakt. "Het is

daarom belangrijk dat werkgevers én werknemers samen tot een visie komen waar de sector naar toe gaat en wat we daarvoor nodig hebben."

Een essentieel uitgangspunt bij de CAO-onderhandelingen is daarom de focus op de bedrijfsvoering, zegt Van der Vlucht. "Daarmee bedoel ik dat bedrijven de komende jaren wendbaar moeten zijn en moeten kunnen inspelen op de ontwikkelingen in de markt. Werknemers spelen daarbij een belangrijke rol: zij moeten meebewegen in dat proces. Want wil je als energiebedrijf concurrerend blijven, dan zullen de kosten omlaag moeten en zal er ook moeten worden gekeken naar flexibilisering van de arbeidsvoorwaarden. Een CAO moet geen keurslijf zijn, het moet de business juist ondersteunen." ■

'Het arbeidsvoorwaardenproces gaat met kleine pasjes'

DE STAKEHOLDER

Slimme meter is slechts één van de voorstellen Energiesector komt met Masterplan voor betere marktwerking

Een deel van de energiekanten heeft gemerkt dat de overgang naar een vrije energiemarkt op administratief gebied niet zonder kinderziektes is verlopen. Het switchen en verhuizen van klanten en het uitwisselen van meterstanden tussen betrokken partijen gaat gepaard met een complex administratief verkeer waarbij dagelijks duizenden digitale berichten over en weer gaan. Hoewel de energiebedrijven hun zaakjes inmiddels grotendeels op orde hebben, gaat er nog steeds af en toe wel eens iets fout. Achter de schermen werkt de sector echter aan oplossingen om de administratieve processen te stroomlijnen. Dit heeft onder meer geleid tot het recente voorstel voor de introductie van 'slimme', op afstand afleesbare meters voor alle huishoudens. Geert Glimmerveen, directeur Interne Bedrijfsvoering van ENECO, geeft leiding aan een projectgroep die een Masterplan heeft uitgewerkt om de efficiëntie in de vrije energiemarkt fors te verbeteren. "Hiermee loopt Nederland voor op de rest van Europa."

'Slimme meter voor ieder huishouden', meldde een persbericht van het ministerie van EZ van 10 februari jl. De minister maakte bekend dat in een periode van circa zes jaar iedere energiekant een digitale, op afstand afleesbare meter krijgt. De meter biedt

allerlei voordelen voor consumenten, zoals het opvragen van informatie over het energieverbruik via internet. Ook kan er software aan worden toegevoegd om op afstand huishoudelijke apparaten af te schakelen of bijvoorbeeld het licht te dimmen. De slimme meter past binnen het Masterplan verbeteren marktwerking. Dit plan is de afgelopen maanden grondig voorbereid door een projectgroep van betrokkenen uit de energiesector die zichzelf het Coördinatieteam Transitieplan Marktmodel (CTM) noemt. Geert Glimmerveen, directeur Interne Bedrijfsvoering van ENECO Energie, is voorzitter van deze groep. "Het CTM is halverwege 2005 in het leven geroepen op initiatief van een aantal marktpartijen, waaronder ENECO, Essent, NUON, Greenchoice en Oxxio. Deze partijen constateerden ieder afzonderlijk dat klantprocessen zoals switchen (het wisselen van leverancier), verhuizen en opzeggen niet vlekkeloos verliepen. Toen is besloten alle plannen die er al waren bij elkaar te vegen en door een stel operationele mensen te laten uitwerken - die hebben er tenslotte het meeste verstand van. En zo zijn we binnen het CTM met mensen van de grote bedrijven, maar ook met nieuwkomers en partijen als TenneT en brancheorganisatie EnergieNed, aan de slag gegaan."

Bibliotheek

Achter de schermen heeft het CTM keihard gewerkt, aldus Glimmerveen. In

minder dan zes maanden tijd is een complete set voorstellen ontwikkeld. Een deel daarvan ligt inmiddels ter accordering bij het ministerie van EZ. "Wat ik wil benadrukken is dat dit geen actie is van een kleine groep. Aan het CTM rapporteren elf werkgroepen. Alles bij elkaar zijn vanuit de hele sector en de branchevereniging EnergieNed zo'n veertig mensen bij de ontwikkeling van de voorstellen betrokken", zegt Glimmerveen.

Het eerste voorstel betreft de invoering van een zogeheten capaciteitstarief voor het gebruik van het gas- of elektriciteitsnet. Op dit moment zijn de kosten die een klant moet betalen voor het gebruik van de netten nog afhankelijk van de hoeveelheid energie die hij verbruikt. Dit brengt veel extra administratief werk met zich mee, want het betekent dat de meterstanden zowel naar de netbeheerder als de leverancier moeten worden verstuurd, die deze standen ieder nodig hebben voor het maken van de factuur. Met het capaciteitstarief wordt dat in één klap overbodig: alle klanten betalen een uniform tarief voor het gebruik van de netten, ongeacht de hoeveelheid energie die erover wordt vervoerd. Te vergelijken met het abonnement op de bibliotheek, dat ook niet afhankelijk is van de hoeveelheid boeken die je per jaar leent.

Stuk eenvoudiger

Van invoering van het capaciteitstarief zal de klant zelf weinig merken, maar in samenhang hiermee staat een tweede voorstel, namelijk de invoering van het leveranciersmodel. Dit houdt simpelweg in dat de klant voortaan nog maar één factuur ontvangt voor zowel netgebruik als levering. Nu is het nog zo dat leveranciers en netbeheerders een aparte factuur sturen, tenzij ze de vrijwillige afspraak hebben dat de leverancier de nota verstuurt. Met invoering van het leveranciersmodel is dat voortaan gemeengoed. Het capaciteitstarief maakt dit een stuk eenvoudiger, omdat de kosten van het netgebruik van tevoren al vaststaan.

Glimmerveen: "Voor de bedrijfsprocessen en voor het berichtenverkeer

'We zijn nu aan het nadenken over een ECH-nieuwe-stijl'

betekenen beide maatregelen een enorme vereenvoudiging. Let wel, we hebben het over grote getallen, over miljoenen berichten die over en weer gaan tussen leveranciers, netbeheerders, meetbedrijven en andere betrokkenen. Met onze voorstellen vereenvoudigen we niet alleen de processen maar hebben we de berichtenstroom, redelijk radicaal, weten te halveren. Dat betekent nogal wat qua lagere kosten, maar ook voor de betrouwbaarheid van de processen. Die betrouwbaarheid van de administratieve processen neemt fors toe en klanten zullen dat in positieve zin merken."

Volgens Glimmerveen kunnen beide maatregelen al op korte termijn worden geïmplementeerd. "Het capaciteitsstarief op 1 januari 2007, het leveranciersmodel uiterlijk een jaar later. Maar daarvoor moeten we wel snel groen licht krijgen van de betrokken ministeries."

Doodsklap

Een lastig dossier voor de CTM was de discussie over de invoering van de digitale meter. Over de noodzaak van stapsgewijze landelijke invoering bestond van het begin af aan overeenstemming. Sommigen vonden

dat de huidige vrije metermarkt hiervoor zou moeten worden gesloten, waarna de netbeheerders het alleenrecht zouden krijgen de meters overal in Nederland te plaatsen. Dit viel in slechte aarde bij bedrijven als Oxxio, Cycle Systems en ENECO, die beiden al vergevorderde plannen hebben om de slimme meters aan klanten aan te bieden.

Glimmerveen: "Met name Oxxio en Cycle Systems waren fel tegen, ze vonden dit de doodsklap voor de vrije markt. Als je dit aan de netbeheerders overlaat, heeft de klant geen enkele

keuzevrijheid. Er is toen een model ontwikkeld waarin iedereen zich kon vinden. En daar is uitgekomen dat de netbeheerder eigenaar wordt van de meter, maar de leverancier verantwoordelijk is voor het uitlezen en verwerken van meetdata. Daarvoor moet een erkend meetdatabedrijf (MDB) worden aangewezen. Die gedachte heeft het ministerie van EZ uiteindelijk overgenomen in de brief van 10 februari aan de Tweede Kamer.”

Complex

Het CTM heeft nog een aantal andere voorstellen om het berichtenverkeer verder te vereenvoudigen. De meest in het oog lopende daarvan is het doorvoeren van één standaard voor klantgerelateerde berichten. Op dit ogenblik zijn er twee landelijke standaarden in gebruik: die van het Energie Clearing House (ECH) en de Edine-standaard. De meeste partijen werken met de ECH-standaard, maar enkele bedrijven (waaronder energiebedrijf DELTA en de landelijke

netbeheerder TenneT) werken met het systeem van Edine-berichten. “We hebben nu in feite twee systemen naast elkaar. Dat is lastig, niet alleen omdat alle berichten steeds geconverteerd moeten worden, maar ook omdat het de ontwikkeling van nieuwe diensten vertraagt. Het is allemaal zo complex dat nog maar een beperkt aantal mensen in Nederland het snapt en overziet. Daarom hebben we afgesproken dat de nieuwe standaard wordt gebaseerd op het ECH-protocol. De voorwaarde die het ministerie van EZ heeft gesteld is dat het systeem toegankelijk is voor alle marktpartijen, dus ook nieuwkomers, zonder dat er al te hoge investeringen tegenover staan. Daar gaan we voor zorgen, we zijn nu aan het nadenken over het ECH-nieuwe-stijl.”

Grote bunker

Inmiddels is het CTM aan het nadenken over mogelijkheden tot verdere efficiëntieverbetering voor de toekomst. Een onderwerp van discussie,

‘Kijk naar Duitsland, Frankrijk, België of Italië - die lopen op dit gebied mijlenver achter’

waarover ook in de politiek wordt gesproken, is de instelling van een zogenoemde centrale verkeersleiding (CVL), die toezicht houdt over alle databestanden met aansluit- en klantgegevens in Nederland. Glimmerveen: “Dat idee lijkt in eerste opzicht heel mooi, maar het is de vraag of het zoveel efficiënter is. Het beeld kan opdoemen van een gigantisch grote database met gegevens over alle klanten in Nederland die ergens in een grote bunker is opgeslagen. Misschien is dit model wel een beetje achterhaald. Ik voel meer voor een concept waarbij alle databestanden blijven waar ze zijn, maar wel toegankelijk zijn wanneer dat nodig is. Een geautoriseerde gebruiker merkt dan geen verschil met een centrale oplossing. Denk aan het voorbeeld van MSN, dat is een van de grootste systemen voor berichten-uitwisseling ter wereld, maar het maakt slechts gebruik van lokale servers. Daarover zullen we de komende tijd nog even doorpraten.”

Goede spoor

“Ik denk dat we op dit moment behoorlijk op het goede spoor zitten in Nederland voor wat betreft de verbetering van de klantprocessen. We hebben de kinderziekten in deze processen overwonnen, inmiddels staat er een redelijk robuust systeem. En nu zijn we stap voor stap bezig de zaken te verbeteren en efficiënter en goedkoper te maken. Daarmee lopen we ver vooruit op de rest van Europa. Kijk naar Duitsland, Frankrijk, België of Italië - die lopen op dit gebied mijlenver achter op ons.” ■

Geert Glimmerveen, directeur Interne Bedrijfsvoering van ENECO, geeft leiding aan de projectgroep die een serie voorstellen heeft gedaan voor verbetering van de efficiëntie in de energiemarkt. “Met onze voorstellen vereenvoudigen we de klantprocessen en halveren we het berichtenverkeer.”

Investerings in nieuw productievermogen

‘Meer eigen opwekking met nieuwe ENECOGEN-centrale’

Het versterken van de positie op de energiemarkt door meer eigen elektriciteitsproductie is voor ENECO Energie een belangrijk strategisch speerpunt. Om minder afhankelijk te zijn van andere stroomproducenten wil het bedrijf 50 tot 70 procent van haar elektriciteitsbehoefte zelf opwekken, oftewel zo'n 2.000 MegaWatt (MW). Met de al draaiende Rijnmond Energie-centrale (790 MW), de in aanbouw zijnde PerGen-centrale (250 MW), het op stapel staande Q7-windpark op zee (120 MW) en de voorbereidingen voor de ENECOGEN-centrale in Rotterdam Europoort (840 MW), gaat ENECO dit streven moeiteloos halen. Pieter Tavenier en Jos Jacobs van de corporate afdeling Strategie vertellen over ENECO's rasse schreden op de elektriciteitsproductiemarkt.

Tot voor kort was ENECO erg afhankelijk van ontwikkelingen op de elektriciteitsinkoopmarkt, omdat het bedrijf amper over eigen stroomopwekking beschikte. Een beetje warmtekrachtvermogen, een afvalverbrander (Gevudo) en een stel windmolens, dat was het ongeveer. Zeker sinds de overname van het Utrechtse energiebedrijf REMU, waarmee ENECO in totaal twee miljoen elektriciteitsklanten ging bedienen, nam de afhankelijkheid van externe stroomproductie alleen maar toe. “We hebben een paar jaar geleden

ingezien dat we te weinig productievermogen hadden en daardoor een achterstand hadden op de inkoopmarkt ten opzichte van onze concurrenten”, zegt Pieter Tavenier. “Daarom zijn wij zelf initiatieven gaan ontplooiën om centrales te krijgen. Het doel was om voor de helft tot 70 procent zelfvoorzienend te kunnen zijn. Dat is een bewust doel, omdat we het resterende deel gemakkelijk elders kunnen inkopen. Via import, maar ook van de grote Nederlandse producenten.”

Heilig geloof

Op dit moment betreft ENECO 1.000 MW aan stroom uit eigen productie. Dit betreft de Rijnmond Energie-centrale, waarvoor ENECO vorig jaar het afnamecontract van NUON heeft overgenomen en nog zo'n 150 MW aan wkk-centrales in het Rotterdamse haven- en industriegebied. “Met PerGen in 2007 en ENECOGEN in 2009 komen we ruim aan ons doel, namelijk 2.000 MegaWatt aan eigen productievermogen”, stelt Jos Jacobs. “Dan zijn we in principe klaar met dit speerpunt. Mogelijk zullen we in de tussentijd nog wat kleinere productie-eenheden toevoegen, maar alleen als het voor ENECO interessant is.”

De nieuwe ENECOGEN-centrale in Europoort wordt gebouwd naar model van een reeds bestaande centrale in het Britse Midlothian.

ENECO is betrekkelijk laat met elektriciteitsproductie begonnen. Volgens Tavenier heeft dat alles te maken met het 'heilige geloof' destijds in de werking van de energiemarkt. "Iedereen dacht tien jaar geleden, toen de liberalisering werd ingezet, dat er heel veel spelers zouden komen die tegen elkaar op zouden moeten boksen om hun stroom aan bedrijven als ENECO te verkopen. Die hevige concurrentie is niet van de grond gekomen. Je ziet nu dat een paar grote stroomproducenten in Europa de markt domineren, waarvan we afhankelijk zijn. We konden feitelijk

Links een artist impression van de ENECOGEN-centrale. Rechts een luchtfoto van de plek waar de centrale komt te staan.

Voor meer informatie: www.enecogen.nl

Centrale in Europoort aantrekkelijk voor omliggende industrie

ENECOGEN, een samenwerking van ENECO en de wereldwijd opererende stroomproducent International Power, heeft eind 2005 de milieueffectrapportage (MER) en de vergunningaanvragen ingediend voor de bouw van een nieuwe, gasgestookte elektriciteitscentrale. Deze elektriciteitscentrale heeft een beoogd vermogen van 840 MW en kan daarmee voorzien in 5 procent van de Nederlandse elektriciteitsbehoefte. Dit komt overeen met het elektriciteitsverbruik van circa 1,5 miljoen huishoudens. De ENECOGEN-centrale, die in het Rotterdamse Europoortgebied gebouwd gaat worden, zal begin 2009 in productie gaan. De locatie in de Rotterdamse haven is zeer geschikt voor de vestiging van een elektriciteitscentrale, omdat ze integratiemogelijkheden biedt met omliggende industrieën. Als dit wordt gerealiseerd, wordt de ENECOGEN-centrale een moderne, efficiënte warmtekrachtinstallatie, naar een ontwerp volgens de strengste milieunormen.

Het indienen van de milieueffectrapportage is een belangrijke stap in de projectontwikkeling van ENECOGEN. Ook heeft ENECOGEN de Europese aanbestedingsprocedure gestart voor de bouw van de elektriciteitscentrale. Eind 2006 zal naar verwachting de projectontwikkeling afgerond zijn en wordt door ENECO en International Power een investeringsbesluit genomen.

nog maar kiezen uit een paar producenten in Nederland plus wat we uit het buitenland konden betrekken."

Forse investeringen

Eigen productievermogen gaat gepaard met forse investeringen, waarbij voor de lange termijn verplichtingen worden aangegaan. Bij de Rijnmond Energie-centrale heeft ENECO zich vastgelegd op afname van de opgewekte elektriciteit voor 15 jaar. Bij ENECOGEN is het investeringsrisico voor ENECO minder groot, stellen Jacobs en Tavenier. "De investering als zodanig is niet zo heel erg groot. Dit project wordt gerealiseerd in een *joint venture* die een flink deel project-financiering en een kleiner deel eigen vermogen vraagt. Dus de echte contante investering van ENECO is beperkt. Dan moet je denken aan ongeveer 10 tot 20 procent van de totale investeringssom. Waarom zijn we in staat om dit soort verplichtingen

aan te gaan? Omdat we de opgewekte stroom geheel kunnen verkopen aan onze klanten. Onze inkoop- en

verkoopportefeuille sluiten goed op elkaar aan en maken het totale risico voor ENECO kleiner."

Jos Jacobs (links) en Pieter Tavenier (rechts) van ENECO Strategie: "Onze inkoop- en verkoopportefeuille sluiten goed op elkaar aan en maken het totale risico voor ENECO kleiner."

Mede om die reden is de keuze voor gasgestookte centrales gemaakt. "Een gascentrale kan, gezien de kortere vergunningprocedures, veel sneller gerealiseerd worden dan een kolencentrale, laat staan een kerncentrale. Bovendien volgt de elektriciteitsprijs doorgaans de gasprijs, en niet bijvoorbeeld de kolenprijs. Gas heeft daarom het voordeel dat als de prijs voor gas door de olieprijs omhoog gaat we met gas dan wel dure stroom opwekken, maar dat verdient zich dan deels terug in hogere elektriciteitsopbrengsten. Met gas lopen we dus altijd in de pas. Zo beperken we het risico verder", meent Jacobs.

Splitsing

De door minister Brinkhorst van Economische Zaken voorgestelde splitsing van de energiebedrijven kan mogelijk nog roet in het eten gooien. Eind 2006 beslist ENECO over de investering in de ENECOGEN-centrale en als de splitsing doorgaat, kan het zijn dat het gesplitste bedrijf niet kredietwaardig genoeg meer is om een dergelijke financiële injectie voor de lange termijn te doen. ■

Eerste paal nieuwe centrale PerGen

Eind januari begon de bouw van de nieuwe warmtekrachtcentrale PerGen op de site van Shell Nederland Raffinaderij te Pernis. Dit gebeurde door het slaan van de eerste paal door onder meer ENECO-bestuursvoorzitter Ronald Blom. 250 MegaWatt van de geproduceerde elektriciteit wordt door ENECO afgenomen. Het project moet gereed zijn in 2007.

De centrale wordt gebouwd door de industriële en medische gassenproducent Air Liquide die 190 miljoen euro in dit project steekt.

Bij het slaan van de eerste paal van de PerGen-centrale heeft de Rotterdamse wethouder Wim van Sluis benadrukt dat hij, gezien de huidige tijdschijf en het belang van energie voor de Rotterdamse haven, tegen de voorgenomen splitsing van de energiebedrijven is. Van Sluis, wethouder Haven, Economie, Werkgelegenheid & Milieu en Fysieke Infrastructuur van de gemeente Rotterdam, sluit zich hiermee aan bij een meerderheid van publieke aandeelhouders van Nederlandse energiebedrijven, die tegen de door minister Brinkhorst van Economische Zaken voorgenomen splitsing zijn.

De afgelopen 10 jaar is er in Nederland beperkt geïnvesteerd in nieuwe productiecapaciteit, terwijl de elektriciteitsvraag met circa 20 procent is gestegen. Ronald Blom: "Een aanzienlijk deel van de elektriciteitscentrales in Nederland is 20 jaar of ouder. En met de huidige groei van de vraag naar elektriciteit in Nederland zullen we al in 2008 onze reservecapaciteit moeten gaan aanspreken. Daarom zijn investeringen in nieuwe productiecapaciteit dringend noodzakelijk. Investeringen en geïntegreerde, kapitaalkrachtige energiebedrijven zijn daarvoor een belangrijke voorwaarde. Splitsing leidt tot een ernstige financiële verzwakking van de Nederlandse energiebedrijven, waardoor investeringen in nieuwe centrales in gevaar komen. Ook voor de positie van Rotterdam als energiehaven zou dit een heel slechte zaak zijn."

ENECO-bestuursvoorzitter Ronald Blom slaat op 27 januari de eerste paal ten behoeve van de nieuwe warmtekrachtcentrale PerGen. De centrale, die volgend jaar klaar is voor stoom- en stroomproductie, gaat 250 MegaWatt opwekken voor ENECO.

ENECO legt kabels voor windparken op zee

ENECO heeft de opdracht gekregen om zeven kilometer hoogspanningskabel samen met NUON Techno aan te leggen voor twee windmolenparken op zee. Deze parken - Q7 waarin onder andere ENECO deelneemt en het Near Shore Windpark van NUON en Shell - worden als de laatste hobbels zijn genomen voor de kust bij Wijk aan Zee gebouwd. De twee 150 kV-verbindingen die ENECO in het NUON-verzorgingsgebied tussen Wijk aan Zee en Velsen aanlegt om de op zee opgewekte stroom te kunnen afleveren in Velsen, zullen volgende maand in de grond liggen.

Mogelijk wordt binnenkort het groene licht voor de bouw van windpark Q7 gegeven. "Er wordt op dit moment heel nadrukkelijk onderhandeld met leveranciers om tot een goed bouwcontract te komen. En allerlei vergunningen en subsidies zijn voldoende veilig gesteld, zodat dat ook geen problemen hoeft op te leveren. We hopen eind maart of april te kunnen starten met de bouw, zodat het park eind 2007 in productie kan worden genomen." Q7 zal 60 windmolens van ieder 2 MegaWatt gaan tellen. "Hiermee breiden wij onze groene energieportefeuille aanzienlijk uit", aldus Jos Jacobs van ENECO Strategie.

ENECO legt kabels in de duinen bij Wijk aan Zee ten behoeve van twee nog te bouwen windparken op de Noordzee.

In de serie 'Mijn energie' komen relatief nieuwe medewerkers van ENECO Energie aan het woord die voor de energiesector hebben gekozen.

Centraal staat de vraag: Wat trekt hen zo aan in deze branche en aan ENECO Energie in het bijzonder?

Deze keer: Bas de Bruin (39), ontwikkelaar van ENECO Energie Projecten (EEP).

"Ik draag op deze wijze mijn steentje bij aan een duurzame samenleving."

Bas de Bruin, ontwikkelaar van ENECO Energie Projecten (EEP)

'Biomassa is een nuttige toepassing'

Als je het hebt over duurzame energieprojecten, zullen de meeste mensen in eerste instantie denken aan windenergie en zonnepanelen. Biomassa is misschien iets minder bekend en minder populair, maar is volgens de ontwikkelaar van duurzame energieprojecten, Bas de Bruin, bezig met een serieuze inhaalrace. De Bruin houdt zich voor de afdeling ENECO Energie Projecten (EEP) vooral bezig met het ontwikkelen van biomassacentrales.

"Er komen steeds meer initiatieven op het gebied van biomassa. De inhaal-slag zit 'm in de projecten die na lange vergunningtrajecten en investeringen eindelijk in de realisatiefase terecht komen. Maar op bescheiden schaal. Veel projecten in Nederland zijn om verschillende redenen toch niet gerealiseerd en dat heeft investeerders jammer genoeg wat huiverig gemaakt. Een opvallende ontwikkeling. Bij windenergie heeft iedereen inmiddels wel het idee van: dit kunnen we gemakkelijk", aldus De Bruin.

De ontwikkelaar houdt zich sinds twee maanden bezig met biomassa-projecten. Hij is van A tot Z betrokken bij de realisatie van de biomassa-projecten van ENECO. "Van alleen de afname van energie tot het voor onze rekening nemen van de gehele investering, realisatie en de operationele exploitatie. We kijken of we aansluiting kunnen vinden bij de industrie en naar het investeren in zelfstandige projecten tussen de twee en vijftig MegaWatt elektrisch vermogen", legt De Bruin uit.

Aanvoermogelijkheden

Zijn functie bestaat uit het scannen en zoeken van geschikte locaties, het sluiten van contracten met participanten in het project en het verzorgen en verkrijgen van alle vergunningen. Daarnaast draagt hij zorg voor de interne goedkeuring van de *business case*, waarbij investeringen worden beoordeeld op alle financiële, milieutechnische en operationele projectaspecten. Met name logistiek is bij biomassa erg belangrijk vanwege de beperkte aanvoermogelijkheden van grote hoeveelheden biomassa. Bij bijvoorbeeld de verbranding van houtpallets is vervoer over water het meest geschikt. Dat betekent dat je moet kijken of er voldoende diepgang is voor bepaalde binnenvaartschepen of coasters om daar hun lading te lossen. Vervoer over de weg of per trein is vaak een kostbare oplossing. ENECO zet flink in op duurzame energieprojecten. Het bedrijf onderstreepte dat vorig jaar nog eens in de Duurzaamheidsverklaring, waarin ENECO de ambitie uitsprak om maatschappelijk verantwoord en

duurzaam te ondernemen. Ook sprak het bedrijf er een gemeenschappelijke zorg mee uit voor de maatschappelijke effecten van de onderneming en voor de toekomstige behoeften van de samenleving. De focus daarbij ligt vooral op windenergie en biomassa-projecten. "ENECO zet in op verbranding van biomassa en vergisting. Dat kan zijn puur het verbranden van houtpallets maar het kan ook zijn het vergisten van allerlei afvalstromen. Denk daarbij aan hout, groente, fruit, tuinafval maar ook mestvergistings", aldus De Bruin.

Constance stroom

Hoewel windenergie kan bogen op meer publieke aandacht, wordt er vanuit overheidsbeleid zwaar op biomassa ingezet. "Voor energiebedrijven is dat prettig. Voordeel van biomassa is dat het een constante energiestroom oplevert. Het is goed te managen en geeft geen onbalans op het net", weet De Bruin. ENECO heeft een aantal bestaande projecten, maar investeert vooral in nieuwe projecten. Doelstelling is, evenals de overheidsdoelstelling, om in 2010 negen procent van de elektriciteitsvraag duurzaam te willen produceren. "In die mix past biomassa heel goed."

ENECO is op dit moment betrokken bij zo'n acht initiatieven door het hele land. "We zitten nog in een leercurve.

'Reststromen hergebruiken vind ik een mooi principe'

Als je kijkt naar de projecten die we hebben lopen, doen we bij een aantal vooral ervaringen op en bevinden andere initiatieven zich in de fase van de technische haalbaarheidstudies en *quick scan* studies naar de geschiktheid van locaties. Je ziet een toenemende interesse vanuit de papier-, suiker- en aardappelverwerkende industrie in een samenwerkingsvorm met ons. Wij brengen de kennis in en willen risico lopen, nemen de financiering voor onze rekening en we ontwikkelen de locatie. En zij hebben het voordeel dat ze een langjarige overeenkomst kunnen sluiten met ENECO voor de levering van biomassa en afname van stroom. Daarnaast kunnen zij door gezamenlijk duurzame energieprojecten te realiseren voldoen aan milieudoelstellingen die vanuit de eigen branche of overheid gelden."

Reststromen benutten

Hoewel De Bruin nieuw is in de energiesector, had hij in zijn vorige baan veel met duurzame projecten te maken. Hij zat vijftien jaar in het bankwezen, waarvan hij de laatste zes jaar betrokken was bij duurzame energieprojecten. Als geldschietter, financier en investeerder in duurzame projecten, raakte hij gefascineerd door de toepassing van techniek. "Bovendien wilde ik de keuze maken om aan de andere zijde van het hele proces projecten mee te maken. Ik vond het interessant ook eens bij een energiebedrijf te kijken. Je staat, veel meer dan als geldschietter, dicht bij het vormgeven van de ontwikkeling van een nieuwe (biomassa)markt." Idealisme speelt voor De Bruin ook een rol in zijn overweging voor de energiesector te kiezen. Hij gelooft in biomassa. "Je zit met een aantal reststromen die je gewoon op een betere en nuttige manier kunt benutten en waar de productie van duurzame energie een van is. Reststromen hergebruiken vind ik een mooi principe. Je kunt daarmee een heel groot afvalprobleem helpen voorkomen. En je helpt met de reductie van CO₂-uitstoot. Biomassa is een nuttige toepassing. Daar is waar mijn interesse in ligt. Ik wilde mij daarin verder verbreden."

De Bruin vervolgt: "Als we doorgaan in het tempo waarmee de energievraag jaarlijks stijgt en je beziet of we aan die vraag kunnen voldoen, moet je je afvragen of we dat kunnen volhouden. De aarde heeft beperkte bronnen en kampt met de uitstoot van CO₂. Besparing zou ideaal zijn, maar in de praktijk neemt de vraag alleen maar toe. Uiteindelijk gaat dat scheef, daar hoef je geen wetenschapper voor te zijn om dat te zien.

Bas de Bruin, ontwikkelaar van ENECO Energie Projecten (EEP): "Voordeel van biomassa is dat het een constante energiestroom oplevert. Het is goed te managen en geeft geen onbalans op het net."

Daar komt mijn interesse uit voort. Veel maatregelen kun je thuis nemen door bewust om te gaan met energie en met goede isolatie. Ik probeer daarin ook een keuze te maken voor het soort werk wat ik doe, dat is mijn bijdrage daarin." ■

MIJN
ENERGIE

'Ik zoek een partner die mij helpt om energie te besparen'

Slim besparen met de Energie Management Diensten van ENECO Energie

Hoe kunt u meer doen met dezelfde hoeveelheid energie of hetzelfde doen met minder energie? Energie Management Diensten van ENECO Energie heeft het antwoord op deze vragen. Een kwestie van managen. Wij bieden u een breed scala aan producten en diensten die allemaal gericht zijn op het verhogen van uw energierendement. Verder hebben wij in uiteenlopende bedrijfstakken jarenlange ervaring in het geven van energieadviezen. Daardoor hebben we goed inzicht in uw specifieke situatie en kunt u de juiste besparingsmaatregelen treffen. Interesse? Onze adviseurs brengen graag in kaart welke maatregelen voor u effectief zijn. Bel 010-8908574 of kijk op www.eneco.nl/zakelijk.

www.eneco.nl/zakelijk

ENECO
energie

Zo doen we dat.